

**Dezvoltarea unei metodologii comune de identificare și
îndrumare a victimelor traficului în scopul exploatații prin muncă:
garantând victimelor accesul la protecție**

ACCEM

Această publicație a fost creată în cadrul proiectului "Developing agreed methodology of identification and referral for trafficking for labour exploitation: guaranteeing the victims the access to protection - MIRROR" (cod. JLS/2009/ISEC/AG/054) cu sprijinul Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Commission (Directorate- General Home Affairs) al Uniunii Europene, și co-finanțat de Ministerio de Empleo y Seguridad Social din Spania (Dirección General de Migraciones). Acesta reflectă doar viziunea autorilor, iar Comisia Europeană nu poate răspunzătoare pentru utilizarea informației conținute de această publicație.

Partenerii Proiectului:

Accem (partener principal, Spania), Associazione On the Road (Italia), Churches' Commission for Migrants in Europe (Belgia), Fundatia Floarea Ialomiteana (România), Opere Riunite Buon Pastore (Italy).

Echipele Partenerilor Proiectului:

Luis Armando Aguirre Ramos, Reyes Castillo, Maria Teresa De Gasperis, Cristina Fernández-Duran (Accem); Isabella Orfano (Associazione On the Road); Torsten Moritz (Churches' Commission for Migrants in Europe); Costinela Claudia Ciachir, Sergiu Dan Mihai, Eugen Ghita (Fundatia Floarea Ialomiteana); Lucia Donaggio, Mirta Lombardo (Opere Riunite Buon Pastore).

Coordonatoarea Proiectului:

Maria Teresa De Gasperis (Accem)

Evaluator Extern:

Giuseppina De Angelis

Design Grafic și Aspect:

Juan Pablo Ocal (Accem)

Imprimare:

By Print Madrid

Depozit Legal:

M-27704-2012

Această publicație poate fi reprodușă liber, parțial sau total, în orice formă sau prin orice mijloace, dacă autorii sunt menționați conform legii.

**Dezvoltarea unei metodologii comune de identificare și
îndrumare a victimelor traficului în scopul exploatării prin muncă:
garantând victimelor accesul la protecție**

Mulțumiri

În primul rând și cel mai important, Accem multumește, în mod special, tuturor partenerilor proiectului și evaluatorului extern, mai precis: Isabella Orfano (Associazione On the Road, Italia), Torsten Moritz (Comisia Bisericilor pentru Migranți din Europa, Belgia), Costinela Claudia Ciachir, Sergiu Dan Mihai, Eugen Ghita (Fundatia Floarea Ialomiteana, Romania), Lucia Donaggio, Mirta Lombardo (Opere Riunite Buon Pastore, Italy) și Giuseppina De Angelis (evaluator extern). Participarea, sprijinul și împărtășirea know-how-ului lor a fost crucială pentru buna implementare a proiectului.

Partenerii proiectului Mirror doresc să mulțumească și să aprecieze participarea și colaborarea organizațiilor și instituțiilor naționale pentru sprijinul la activitățile proiectului.

De asemenea, partenerii proiectului Mirror doresc să mulțumească și să-și exprime gratitudinea profundă pentru remarcabila colaborare a organizațiilor și instituțiilor naționale, care au participat la implementarea metodologiei în faza pilot. Fără cooperarea lor dedicată acest proiect nu ar fi fost dus la bun sfârșit. De aceea, mulțumiri: Fiscalía General del Estado (Spania), C.I.F. Centro Italiano Femmine Comunale di Roccasalce (Italia), C.I.F. Centro Italiano Femmine Provinciali di Avellino (Italia), Cooperativa Sociale Dedalus (Italia), Brigada de Combatere a Criminalității Organizate București - Serviciul de Combatere a Criminalității Organizate Ialomița (Romania), Inspectoratul de Jandarmi Județean Ialomița (Romania), Serviciul de Probatoriune de lângă Tribunalul Ialomița (Romania).

Mulțumiri speciale lui Santiago Gómez-Zorrilla Sánchez, Juan Pablo Ocal și Lorena Sainero Priego de la Departamentul de Comunicare și Sensibilizare de la Accem pentru susținerea și eforturile lor.

Acronime și abrevieri

CCME	Churches' Commission for Migrants in Europe
CoE	Council of Europe (<i>Consiliul Europei</i>)
EC/CE	European Commission (<i>Comisia Europeană</i>)
EU/UE	European Union (<i>Uniunea Europeană</i>)
GRETA	Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings
ICMPD	International Centre for Migration Policy Development
ILO	International Labour Organisation (<i>Organizația Internațională a Muncii</i>)
IOM/OIM	International Organisation for Migration (<i>Organizație Internațională pentru Migrare</i>)
ITUC	International Trade Union Confederation
JLS	DG of Freedom, Security and Justice of the European Commission
MEP	Member of the European Parliament (<i>Membru al Parlamentului European</i>)
MoU	Memorandum of Understanding (<i>Memorandum de Înțelegere</i>)
MRCI	Migrants Rights Centre Ireland
NRM/MNI	National Referral Mechanism (<i>Mecanism Național de Îndrumare</i>)
OSCE	Organizație pentru Securitate și Cooperare în Europa
PICUM	Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants
TRM	Transnational Referral Mechanism (<i>Mecanism Transnațional de îndrumare</i>)
UNHCHR	United Nations High Commissioner for Human Rights (<i>Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului</i>)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees (<i>Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați</i>)
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime (<i>Biroul Națiunilor Unite împotriva Drogurilor și Infraacțiunilor</i>)

Cuprins

Mulțumiri	5
Acronime și Abrevieri	7
Introducere	13
1. Proiectul Mirror	17
1.1 Cadru	17
1.2 Obiectivele Proiectului	18
1.3 Activitățile Proiectului	19
2. Metodologia pentru identificarea și îndrumarea persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă	25
2.1 Obiectivele și aplicația ghidurilor	25
2.2 Unde pot fi detectate presupusele persoane traficate	26
2.3 Cine poate fi implicat în procesul de identificare	28
2.3.1 Primele puncte de notificare și managerii de caz	32
2.3.2 Monitorizare și evaluare	33
2.4 Procesul de identificare	34
2.4.1 Identificarea preliminară	36
2.4.2 Identificarea formală	38
2.5 Ghiduri pentru interviul de identificare	39
2.6 Evaluarea cazului și formatul de îndrumare	41
2.7 Formatul urmăririi cazului	54
2.8 Indicii pentru interviu	57
2.9 Lista de indicatori	59

3.	Algerile politicilor ce înlesnesc identificarea și îndrumarea persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă	63
3.1	De ce sunt importante politicile în identificare	63
3.2	Importanța identificării...	64
3.3	... și a îndrumării	66
3.4	Cadrul legal European existent pentru identificare și îndrumare	67
3.5	Provocări operaționale și legale în identificare și îndrumare	69
3.6	Indicatori: utilitatea și limitele pentru identificare	72
3.7	Recomandări de politici	73
4.	Lecții învățate din implementarea metodologiei: remarci ale evaluatorului proiectului	85
4.1	Introducere	85
4.2	Corespondența și claritatea teoriei programului Mirror	87
4.3	Tactici utilizate – puncte tari și anomalii ale procesului	88
4.3.1	Care a fost influența acestor variabile?	89
4.3.2	În cadrul testării: alegerea nivelului geografic și organizațiilor ce se vor implica	89
4.3.3	Promovarea percepției fenomenului “trafic pentru exploatarea prin muncă”	90
4.3.4	Procesul de training	91
4.4	Rezultatele testării Metodologiei	91
4.5	Evaluarea impactului proiectului: o misiune aproape imposibilă	93
4.6	Concluzii	94
	Glosar de termeni	97
	Bibliografie	103

Introducere¹

Traficul cu ființe umane² este un fenomen în creștere în toată lumea. În ultimul deceniu, recunoașterea acestei probleme de către comunitatea internațională ca și o formă modernă de sclavie și ca și una dintre cele mai crude violări ale drepturilor omului a condus la crearea mai multor instrumente și măsuri pentru combaterea acestei infracțiuni dar și pentru oferirea de protecție și asistență victimelor acesteia.

Oricum, timp de mulți ani, dezbaterile și politicile s-au axat în principal pe traficul cu ființe umane în scopul exploatării sexuale. Ca o consecință a acesteia, au fost puse la punct mai multe acțiuni și instrumente pentru a combate în mod specific această formă de trafic și pentru a identifica, asista și proteja victimele³ exploatate din punct de vedere sexual. Pe de altă parte, alte forme de trafic de ființe umane, în special cele în scopul exploatării prin muncă a persoanelor⁴, au fost luate în considerare recent de către instituțiile naționale și internaționale și politicile acestora.

Până în acest moment, îmbunătățirile aduse în combaterea traficului de ființe umane în scopul exploatării prin muncă sunt reformele în legislație și activitățile de conștientizare implementate la nivel internațional, European și național. Oricum, mai sunt multe de făcut pentru admiterea acestei probleme ca și una ce vizează violarea drepturilor omului și conștientizarea capacității agenților responsabili

1 Redactat de Maria Teresa De Gasperis.

2 Definiția de "trafic cu ființe umane" utilizată în pregătirea acestui text este aceea conținută de Articolul 3 din "Protocolul pentru Prevenirea, Suprimarea și Pedepsirea Traficului cu ființe umane, în special femeii și copii, act adițional la Convenția UN împotriva Crimei Organizate Transnaționale" din 2000, (cunoscut și ca "Protocolul Palermo"). Majoritatea legislației naționale anti-trafic sunt conforme cu această definiție. Conform acestor dispoziții legale, Traficul cu ființe umane înseamnă "recrutarea, transportarea, transferul, preluarea sau primirea persoanelor, prin utilizarea amenințării sau utilizarea forței sau a altor forme de coerciție, de abducție, de fraudă, de înșelare, de abuz de putere sau o poziție de vulnerabilitate sau oferirea sau primirea de beneficii sau plăți pentru a obține consimțământul unei persoane ce deține control asupra altei persoane, în scopul exploatării. Exploatarea va include, minim, exploatarea prin prostituare sau alte forme de exploatare sexuală, muncă forțată sau servicii, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau îndepărtarea de organe".

3 În aceste ghiduri, când se vorbește de "personae traficate" se face referire atât la persoanele traficate identificate cât și la persoanele presupus traficate. O persoană presupusă a fi traficată (denumită și "victimă presupusă a traficului") este o persoană presupusă a fi victimă a traficului dar care nu a fost identificată formal de către autoritățile competente sau a refuzat să fie identificată legal și formal. Victimele presupuse au dreptul la același tratament ca și cele identificate la începutul procesului de identificare.

O persoană identificată ca și victimă (denumită și "victimă identificată a traficului") este acea persoană identificată ca și victimă a traficului conform unui mecanism de identificare formal sau informal.

4 Luând în considerare dezbaterile existente la nivel internațional și European referitoare la clarificarea termenilor și definițiilor, ca și varietatea definițiilor privind exploatarea prin muncă, munca forțată, etc. Din legislațiile naționale, în acest text s-au utilizat, fără discriminare, expresiile "trafic în scopul exploatării prin muncă", "trafic pentru muncă forțată", "trafic pentru muncă".

sau susceptibili de a identifica victimele traficului de ființe umane în scopul exploatării prin muncă. Mai mult decât atât, este necesară dezvoltarea și implementarea unor proceduri comune, de către autoritățile naționale în ceea ce privește țările de origine, tranzit și destinație.

Traficarea este considerată și administrată, de către autoritățile publice, ca și un fenomen legat mai mult de politicile de flux migrator și control al frontierei decât ca unul dintre cele mai degradante și crude violări ale drepturilor omului. Ca și consecință măsurile anti-trafic adoptate până în prezent în țările europene au fost considerate și pedepsite ca și infracțiuni mai degrabă decât să ofere protecție victimelor traficului de persoane. În cele mai multe cazuri, o asemenea perspectivă duce la lipsa de identificare a victimelor sau la una incorectă, astfel încât, în practică, devine o piedică în garantarea și protejarea drepturilor acestora. În plus, un alt subiect de îngrijorare e reprezentat de lipsa generală de conștientizare și cunoștințe despre traficul în scopul exploatării prin muncă de către chiar instituțiile și organizațiile care lucrează în domeniu.

De aceea, în lumina considerațiilor de mai sus, Proiectul Mirror a fost conceput de către Accem și partenerii săi, luând în considerare necesitatea de eforturi conjugate pentru gestionarea traficului în scopul exploatării prin muncă în general, și, în special problema identificării și îndrumării victimelor sale, dintr-o abordare comprehensivă și multi-agenții bazată pe perspectiva drepturilor omului. De fapt, noi credem cu putere că o strategie comună și o îmbunătățire a cooperării instituționale sunt esențiale pentru a garanta și oferi victimelor protecție și asistență adecvată. De asemenea, pregătirea diversilor profesioniști implicați în mecanismele de identificare și îndrumare, ca și necesitatea de a trezi conștiința publică asupra acestei plăgi, reprezintă o prioritate, pentru combaterea traficului în scopul exploatării prin muncă și protejarea victimelor sale.

În plus, cercetarea desfășurată în cadrul Proiectului Mirror împreună cu alte investigații în majoritatea țărilor europene confirmă documentarea câtorva cazuri de traficare, “în ciuda indicațiilor puternice, traficul în scopul exploatării prin muncă este o realitate” practic în toate țările⁵ UE. Mai mult, acele cercetări au subliniat că, în prezent, sprijinul specializat este disponibil într-o foarte mică măsură sau deloc accesibil persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă în țările interesate de investigații.

În consecință, scopul de bază al Proiectului Mirror este crearea unei metodologii comune pentru identificarea și îndrumarea persoanelor (presupuse) traficate în scopul exploatării prin muncă (denumită aici “Metodologia”), care sperăm să fie utilă pentru acei profesioniști care sunt direct și indirect implicați în mecanismele de identificare și îndrumare în cele trei țări implicate în proiect (Italia, Spania și România). Aceasta reprezintă o încercare de a cumula cunoștințe, experiențe și perspective ale acelor organizații

5 Printre altele, a se vedea: Churches' Commission for Migrants in Europe, Torsten Moritz/Lilian Tsourdi, *Combaterea traficării pentru munca forțată în Europa*, March 2011, disponibilă la: http://www.ccme.be/fileadmin/filer/ccme/20_Areas_of_Work/10_Slavery___Anti-Trafficking/2011-05-05-GOING_BEYOND_English_web.pdf

și instituții implicate la nivel național în sistemul anti-trafic. Credem cu tărie că acest proces participativ reprezintă o valoare adăugată, deoarece acelor profesioniști li s-a cerut să participe la crearea și testarea practică a Metodologiei pe care sperăm că o utilizează zi de zi în munca lor.

La final, scopul și speranța noastră este că asemenea colaborări instituționale și abordări, prin prisma mai multor agenții, experimentate în cadrul Proiectului Mirror să devină o inspirație și pentru alte țări și strategia de luare de decizii a EU în domeniul anti-trafic.

1. Proiectul Mirror⁶

1.1. Cadru

Proiectul “Developing agreed methodology of identification and referral for trafficking for labour exploitation: guaranteeing the victims the access to protection - MIRROR”⁷ (JLS/2009/ISEC/AG/054) a fost finanțat din Programul de Prevenire și Combatere a Crimei (2009) al Comisiei Europene (Directoratul-General de Afaceri Interne) al Uniunii Europene, și co-finanțat de Ministerul Spaniol al Muncii și Securității Sociale (Direcția Generală de Migrație) din Spania. Acesta a fost condus de Accem (Spania), în colaborare cu Associazione On the Road (Italia), Churches’ Commission for Migrants in Europe (Belgium), Fundatia Floarea lalomiteana (Romania) and Opere Riunite Buon Pastore (Italy).

Proiectul Mirror a fost proiectat în cadrul celor mai relevante politici europene din domeniul anti-trafic, la momentul respective, în special “Raportul Grupului de Experți asupra Traficului de Ființe Umane al Comisiei Europene”⁸, Planul de Acțiune 2005 UE asupra Traficării⁹, “Măsurarea Răspunsurilor la Traficul de Ființe Umane în Uniunea Europeană: un Manual de Evaluare”¹⁰ și alte documente prezentate de serviciile JLS (precum “Recomandările asupra identificării și îndrumării către servicii specializate a victimelor traficului de ființe umane”¹¹).

6 Redactat de Maria Teresa De Gasperis.

7 “Dezvoltarea de metodologii comune de identificare și îndrumare a persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă: garantarea accesului la protecție pentru victime - MIRROR”.

8 EU Group of Experts, *Report of the Experts Group on Trafficking in Human Beings*, Brussels 22 December 2004, in: <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity?id=37a79d51-e316-424a-b869-6e1c941f5231>

9 European Union, Official Journal of the European Commission, COUNCIL, *EU plan on best practices, standards and procedures for combating and preventing trafficking in human beings*, (2005/C 311/01), 9.12.2005, in: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:311:0001:0012:EN:PDF>

10 European Commission/Mike Dottridge, *Measuring Responses to Trafficking in Human Beings in the European Union: An Assessment Manual*, 18 October 2007, in: <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity;jsessionid=dGxQT5vbLkG1dn2ZQxv10FnhYLSnlHTXcJtmT0T399H1Lylgm5bZ!741669820?id=0d76c42c-208f-408e-a2b0-380fcf2adcd3>

11 European Commission, *Draft Recommendations on Identification and Referral to Services of Victims of Trafficking in Human Beings*, 18 October 2007, in: <http://lastradaiinternational.org/?main=documentation&document=1330>

Acele material s-au concentrat, printre altele, pe importanța acțiunii în domeniul traficului de ființe umane pentru alte scopuri decât expoatarea sexuală, în special în contextul muncii, și ele încurajează dezvoltarea unor metode efective de gestionare, la nivel național și al UE.

În plus, ei recomandă Statelor Membre UE să schimbe abordarea predominantă în traficul de ființe umane, recomandând necesitatea de a se concentra pe asistența și protecția victimei, decât pe dezvoltarea de măsuri în zona pedepsirii infracțiunilor și controlul migrației.

Ca urmare a acestora, documentele ce stabilesc politicile consideră crucială punerea la punct a unor mecanisme eficiente de identificare și îndrumare, ca și constituirea unei structuri adecvate multidisciplinare de coordonare, între toți agenții implicați în detectarea, îndrumarea și asistența victimelor traficului de persoane în vederea exploatării prin muncă, incluzând sindicate, inspectorate de muncă, etc. În plus, ei insistă asupra importanței de a implica alte părți interesate care nu lucrează direct în domeniul anti-trafic, precum sectorul de business, organizațiile de muncă, agenții de ocupare a forței de muncă, media, asociațiile de migrație, servicii de sănătate, etc., datorită posibilei contribuții în detectarea victimelor (presupuse) și prevenirea infracțiunilor.

Astfel, acest proiect a încercat să acopere golurile din abordarea comună privind identificarea și îndrumarea victimelor (presupuse) traficului de persoane în scopul exploatării prin muncă la nivel UE și național.

1.2 Obiectivele Proiectului

Obiectivul general al Proiectului Mirror a fost crearea unei metodologii comune pentru identificarea și îndrumarea victimelor traficului de persoane în scopul exploatării prin muncă, ca și manieră unică de garantare a protecției lor efective.

În special, proiectul a avut drept țintă dezvoltarea unui instrument folositor care să susțină entitățile naționale interesate, direct sau indirect, și implicate în detectarea, identificarea și îndrumarea victimelor (presupuse) traficului de persoane în scopul exploatării prin muncă. Astfel, scopul următor era să implice acei profesioniști care pot fi relevanți în detectarea (presupuselor) persoane traficate, chiar dacă aceștia nu sunt neapărat competenți și nu au ca sarcină probleme de trafic de persoane.

Luând în considerare complexitatea subiectului și factorii prismatici implicați în fenomen, proiectul s-a bazat pe o abordare holistică, multidisciplinară și integrată. Astfel, proiectul Mirror a fost implementat folosind o abordare prin mai multe agenții și participative în fiecare țară partener, susținând în fiecare etapă cooperarea și coordonarea dintre toți factorii și agenții implicați.

Din perspectiva metodologică, proiectul Mirror a fost caracterizat printr-o evaluare continuă a situației problemelor de trafic, existente în fiecare țară implicată în proiect, pentru a adapta activitățile proiectului la nevoile lor concrete. În acest fel, ghidurile, implementarea lor pilot, sesiunile de training și campaniile de conștientizare au fost proiectate conform fiecărui context național anti-trafic. Persoanele interesate de la nivel național au fost implicate constant în implementarea activităților proiectului, cu scopul de a colecta datele de intrare și de a gestiona nevoile lor efective. Astfel, s-a asigurat o abordare multi-agentie.

1.3 Activitățile Proiectului

Proiectul Mirror a început în februarie 2010. Ca urmare a scopului principal al proiectului, de a elabora un set comun de ghiduri pentru identificarea și îndrumarea victimelor traficului de persoane în scopul exploatării prin muncă¹², primul pas esențial a fost să evaluăm situația traficului în vederea exploatării prin muncă în cele trei țări țintă (Italia, România și Spania). Astfel, organizațiilor și instituțiilor naționale principale li s-a cerut să răspundă la un chestionar și/sau să susțină interviuri semi-structurate cu puncte focale naționale. Scopul unei astfel de activități a fost obținerea unei vederi de ansamblu asupra fenomenului traficului de persoane în vederea exploatării prin muncă în fiecare țară țintă. Așadar, fiecare imagine națională captată s-a axat pe cadrul național legislativ anti-trafic și pe prevederile legale adiacente, pe principalele sectoare de muncă implicate, ca și pe principalele caracteristici ale victimelor și traficantilor. De asemenea, a preluat mecanismele de identificare existente, pe cele de protecție și asistență a persoanelor traficate (inclusiv accesul lor la justiție) ca și mecanismele de îndrumare și coordonare.

Din octombrie 2010 până în ianuarie 2011, sesiunile naționale de training au avut loc în Madrid, Venezia și București. Pe parcursul acestor evenimente, s-a generat o multitudine de reflecții și discuții proactive și multi-disciplinare, asupra principalelor puncte tari și puncte slabe ale fiecărui sistem național anti-trafic, cu ajutorul agenților naționali relevanți anti-trafic. Astfel, toate perspectivele și concluziile adunate pe parcursul acestor sesiuni de training, împreună cu informațiile colectate în timpul investigațiilor naționale, au fost utilizate pentru elaborarea Metodologiei.

Între timp, a început elaborarea materialelor de conștientizare a problemei, prin design-ul și imprimarea unui pliant în patru limbi (engleză, italiană, spaniolă și română). Pliantul a făcut parte din

12 În această publicație, când se vorbește despre "Metodologia Mirror", "Metodologie", "Ghiduri Mirror", "Ghiduri" ne referim întotdeauna la "metodologia agreată de identificare și îndrumare a victimelor traficului pentru exploatare prin muncă", care a reprezentat scopul principal al Proiectului Mirror.

Campania “Open your Eyes!” (Deschide ochii)¹³; ultimul fiind completat de producerea a șase spoturi în cele patru limbi menționate în toamna/iarna 2011.

În detaliu, scopul pliantului era să ofere societății civile în general, ca și acelor profesioniști ce nu sunt direct implicați în domeniul anti-trafic, unii indicatori și cazuri concrete de traficarea în scopul exploatării prin muncă în următoarele sectoare de muncă: construcții, catering/hotelier, textile și servicii domestice.

De asemenea, și cele șase spoturi au fost produse cu același scop, de a face ca societatea civilă să conștientizeze fenomenul. De aceea, spoturile au încercat să arate principalele faze de traficare, ex. recrutare, transport, adăpostire și exploatare, conform definiției obișnuite a fenomenului. În sectoarele de exploatare luate în considerare în spoturi au fost cel textil, catering, construcții și serviciile domestice.

În consecință, scopul general al campaniei a fost acela de a face ca oamenii să conștientizeze un fenomen existent în societățile noastre și, astfel, să oferim privitorilor unele indicii pentru a recunoaște și detecta cazurile de trafic de persoane. În plus, pentru a oferi Campaniei “Open your Eyes!” o cât mai largă vizibilitate și diseminare, partenerii proiectului au decis să traducă ambele spoturi pliante în alte șase limbi importante în domeniul anti-trafic: arabă, bulgară, chineză, franceză, portugheză și rusă.

Campania “Open your Eyes!” a fost lansată pe 15 martie 2012, în timpul unei conferințe de presă ținută simultan în Bruxelles, București, Madrid și Napoli.

La începutul anului 2011, pentru identificarea și îndrumarea victimelor traficului de persoane în scopul exploatării prin muncă, cu scopul de a propune sugestii practice și concrete instituțiilor și organizațiilor naționale implicate în identificarea (formală și informală) a victimelor (presupuse) traficului de persoane în scopul exploatării prin muncă și în îndrumarea lor ulterioară către serviciile adecvate de protecție și asistență. De asemenea, intenția pe mai departe era să susțină îmbunătățirea coordonării inter-instituționale și multi-agenții pe această problemă, ca și o abordare centrată pe victimă și bazată pe drepturile omului în gestionarea traficului de persoane.

Între timp, partenerii proiectului au început, de asemenea, elaborarea unei Lucrări de Politici (intitulată “Alegeri de politici care înlesnesc identificarea și îndrumarea persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă”). Scopul principal al unei astfel de lucrări a fost să sublinieze cum o identificare de succes depinde și de politicile generale asupra fenomenului de traficare într-o anumită țară sau într-un context internațional. De aceea, aceasta s-a concentrat pe modul în

13 <http://www.youtube.com/refugiadosenelcine>

care alegerea politicilor și factorii de decizie pot influența eficiența mecanismelor identificării și îndrumării, oferind de asemenea și un set de recomandări relevante.

În plus, datorită faptului că Lucrearea de Politici avea ca scop principal influențarea proceselor de decizie la nivel european, a fost prezentată la Parlamentul European, în timpul unei audieri a ALDE Group (“Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa”) pe 18 octombrie 2011, în Ziua Europeană Anti-Trafic.

În noiembrie 2011, Metodologia a fost implementată pe teren, în trei țări target, pe parcursul unei faze pilot de 5 luni, cu scopul de a-i evalua eficiența prin cazuri concrete de traficare. Un asemenea experiment a fost posibil mulțumită implicării și colaborării instituțiilor și organizațiilor anti-trafic relevante, la nivel național. Conform cerințelor proiectului, acele persoane interesate au fost rugate să semneze un Memorandum de Înțelegere cu punctele focale naționale ale proiectului (Accem, Fundatia Floarea lalomiteana, Opere Riunite Buon Pastore), cu scopul de a determina și defini conținutul angajamentului lor. Următorii agenți naționali au fost de acord să ia parte la implementarea pilot: Fiscalía General de Estado (Spania), C.I.F. Centro Italiano Femminile Comunale di Roccabascerana (Italia), C.I.F. Centro Italiano Femminile Provinciali di Avellino (Italia), Cooperativa Sociale Dedalus (Italia), Brigada de Combatere a Criminalitatii Organizate Bucuresti - Serviciul de Combatere a Criminalitatii Organizate Ialomita (Romania), Inspectoratul de Jandarmi Judetean Ialomita (Romania), Serviciul de Probaltiune de pa langa Tribunalul Ialomita (Romania).

In order to guarantee an external and professional evaluation of the Methodology and its usefulness, an external evaluator has been in charge of counselling the proiect’s partners during the elaboration of the guidelines and in assessing their testing.

În final, pe 19 aprilie 2012 a avut loc conferința finală a proiectului, având ca obiect principal prezentarea activităților proiectului, materialele de diseminare, concluziile acestuia și evaluarea preliminară.

Mai mult decât atât, conferința finală a fost de asemenea o ocazie de a explora principalele schimbări în domeniul traficului în scopul exploatării prin muncă din perspectivele ILO și ITUC. O atenție specială a fost acordată importanței susținerii unei abordări multi-agenții în lupta împotriva traficului în scopul exploatării prin muncă, mulțumită punctului de vedere al Biroului Procurorului Public din Spania și Italia. La final, o evaluare preliminară condusă de evaluatori externi ai Proiectului Mirror au evidențiat provocările majore în identificarea, protecția și asistarea persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă. Iar, un reprezentant al ONG-ului italian NGO Cooperativa Lotta contro l’Emarginazione a descris activitățile de bază pe care le execută pentru detectarea și identificarea

persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă și ne-a prezentat eforturile lor în susținerea și întărirea unei coordonări multi-agenții cu autoritățile relevante la nivel local.

Proiectul Mirror s-a încheiat formal pe 30 aprilie 2012.

2. Metodologii de identificare și îndrumare a victimelor traficului în scopul exploatării prin muncă¹⁴

2.1 Obiectivele și aplicația ghidurilor

Obiectivul general al acestor ghiduri este să propunem sugestii instituțiilor și organizațiilor implicate în identificarea (formală și informală) a persoanelor traficate (presupuse) în scopul exploatării prin muncă și în îndrumarea lor ulterioară către serviciile adecvate de protecție și asistență.

În particular, aceste ghiduri intenționează să ofere profesioniștilor unele indicații practice și utile asupra gestionării situațiilor practice de traficare și cum să încurajeze îmbunătățirea coordonării instituționale în această problemă. În plus, fiind conștienți că nu fiecare situație de exploatare prin muncă implică în sine și un caz de traficare, se așteaptă ca acest instrument să mărească gradul de identificare corectă a persoanelor traficate (presupuse) în scopul exploatării prin muncă și îndrumarea lor către resurse adecvate și sigure. În sfârșit se prefigurează că acestea vor ajuta la colectarea de date relevante la nivel național în această problemă.

Astfel, aceste ghiduri nu pretind că reprezintă un instrument exhaustiv, mai ales, printre altele, datorită diferențelor existente în cadrul politic și legal al fiecărei țări țintă și, de aici, limitările posibilității de creare a unui instrument comun. În acest scop, ele încorporează principii comune și reguli valide pentru diferitele cadre naționale în care vor fi implementate.

Mai mult, speranța noastră este ca ele să fie utile și în stimularea dezbaterilor ulterioare asupra gestionării fenomenului de traficare în scopul exploatării prin muncă, în crearea unor criterii comune la nivel European pentru identificarea și îndrumarea persoanelor traficate, în întărirea colaborării între instituții și ONG-uri în lupta împotriva traficării în scopul muncii forțate și, în special pentru protecția și asistarea persoanelor traficate și, mai târziu, în asigurarea de resurse adecvate și efective (susținere economică, adăposturi, asistență legală și psihologică, acompaniament și urmărire pe parcursul procesului de returnare) pentru protecția și asistarea persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă.

14 Redactat de Maria Teresa De Gasperis, Isabella Orfano, Lucia Donaggio, Costinela Claudia Ciachir.

Luând în considerare proiectul și, în special, procesul participativ pe care îl încurajează în elaborarea Metodologiei printre acei profesioniști care îl vor utiliza în munca lor zilnică, prima versiune a acestor ghiduri constă într-un document de lucru. Astfel, un asemenea **document de lucru** va fi revizuit și modificat conform rezultatelor ce derivă din perioada pilot de implementare, mulțumită sugestiilor și recomandărilor oferite de acei profesioniști care sunt implicați în testarea aceluiași ghiduri în fiecare dintre cele trei țări țintă.

2.2 Unde pot fi detectate presupusele persoane traficate

Conform rezultatelor investigației desfășurate în contextul Proiectului Mirror, ca și a altor cercetări efectuate în domeniul traficului de ființe umane¹⁵, în general fenomenul de traficare în scopul exploatării prin muncă implică aproape toate sectoarele economice. În general, se poate afirma că în toate țările europene, persoanele traficate sunt exploatate în special în agricultură, industrie, construcții și hotel/catering.

În afară de asta, astfel de analize arată că sectoarele de exploatare prin muncă variază în funcție de principal sectoare economice prevalente din fiecare țară și că, de asemenea, în fiecare țară, acestea pot varia în funcție de regiune. Astfel, cercetările au arătat că în Spania persoanele traficate sunt folosite în principal în scopul exploatării în agricultură (în special muncitori sezonieri), industria textilă, servicii domestice, construcții și hoteluri/catering. Dar s-a subliniat că în Regiunea Madrid au fost cazuri de persoane traficate în scopul exploatării în sectorul hotel/catering și în unele forme de comerț. În timp ce în Regiunile Sudice Spaniole (precum Comunitatea Autonomă a Andalucía) exploatarea este predominant legată de principalele forme economice de asigurare a traiului (ex. agricultură, în special pentru culegerea sezonieră a măslinelor și căpșunilor), implicând în special muncitori temporari. O situație similară a fost raportată în Italia, unde, în regiunile Nordice predomină exploatarea în producția și manufacturarea de textile, în timp ce în Regiunile Sudice au fost depistate multe cazuri de persoane traficate și exploatate în agricultură.

În sfârșit, un alt fenomen îngrijorător îl reprezintă traficarea copiilor pentru exploatarea lor în scopul înșelăciunilor și cerșetoriei/furtului din buzunare, depistate în Italia și Spania.

15 Printre altele, a se vedea: Churches' Commission for Migrants in Europe, Torsten Moritz/Lilian Tsourdi, *Combating trafficking for forced labour in Europe!*, March 2011, http://www.ccme.be/fileadmin/filer/ccme/20_Areas_of_Work/10_Slavery___Anti-Trafficking/2011-05-05-GOING_BEYOND_English_web.pdf; On the Road, Accem, ALC, La Strada Internațional, *E-NOTES - Report on the implementation of anti-trafficking policies and interventions in the 27 EU Member States from a human rights perspective (2008 and 2009)*, 2010, <http://www.e-notes-observatory.org/>

Luând în considerare investigațiile mai sus menționate, se poate concluziona că prima abordare cu o persoană presupus traficată poate avea loc în diferite locații¹⁶, având în minte faptul că lista de mai jos nu este exhaustivă și nu cuprinde toate locurile posibile în care poate fi depistat un posibil caz de traficare în scopul exploatării prin muncă:

- Pe stradă, în apartamente sau la diferiți furnizori de servicii (precum restaurante, baruri, locații de divertisment, etc.) de către autoritățile care aplică legea;
- Pe străzi, de către ONG-uri (sau alte unități de salvare) în timpul activităților de în comunitate;
- La birourile de imigrare, de către personal competent;
- La sediile Serviciilor Sociale, de către personalul sanitar sau asistenții sociali;
- La spiale sau secțiile de urgențe, de către personalul sanitar sau asistenții sociali;
- În fabrici sau alte locuri de muncă de către Inspectoratele de Muncă;
- În centre de detenție și închisori pentru imigranți (indiferent de cum sunt denumite acestea) de către personal competent, asistenți sociali sau de către ONG-uri (când celor din urmă li se permite intrarea în aceste centre și interviuarea celor reținuți);
- În sediile adăposturilor pentru migranți și refugiați, de către personal competent;
- Prin intermediul liniilor telefonice hotline pentru persoane traficate sau victime ale violenței domestice, activate la nivel național sau local și administrate de către ONG-uri și/sau instituții guvernamentale;
- La birourile de informare ale ONG-urilor;
- La birourile de informare ale sindicatelor.

Atunci când sunt abordate grupuri vulnerabile (precum migranți temporari, femei, minori, etc.), se recomandă oricăror profesioniști din categoriile menționate mai sus să adopte următoarele sugestii generale:

- *Să fie întotdeauna conștient că se poate afla în fața unei persoane traficate;*
- *Să evalueze posibilitatea că există chiar și în spatele unor cazuri "simple" de imigrare ilegală, neregularități la locul de muncă, minori neînsoțiți, ca și alte circumstanțe similare, o situație de trafic și exploatare de persoane;*
- *Să fie conștienți că persoanele traficate, în special cei în scopul exploatării prin muncă, sunt reținuți în a vorbi despre situația lor, în special în fața autorităților, deoarece, în general, persoanele traficate nu au încredere în acestea;*
- *Să se îngrijească de nevoile de bază ale persoanelor presupus traficate (în special cele medicale și de securitate), iar dacă este necesar să îndrume persoana*

16 Această parte a fost preluată în mare din: Procura della Repubblica presso il Tribunale di Teramo and others, *Linee Guida per l'approccio alle potenziali vittime di tratta di esseri umani e grave sfruttamento*, Teramo 2010, <http://www.procura.teramo.it/news.aspx?id=1132>

către serviciile publice sociale sau către sursele de asistență și protecție oferite de ONG-uri specializate.

În plus, fiecare profesionist care depistează o persoană presupus traficată trebuie să informeze reprezentantul competent numit de instituția respectivă, conform indicațiilor oferite mai jos, pentru a acționa conform pașilor adecvați menționați în procedură.

2.3 Cine poate fi implicat în procesul de identificare

Principalii participanți implicați în identificarea formală și informală a persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă variază în funcție de fiecare context național, așa că la nivel european și internațional este posibil să se întâlnească diferite exemple de mecanisme de punere în aplicare a procedurilor de identificare și îndrumare, ca și o varietate de participanți guvernamentali și non-guvernamentali implicați.

Chiar și așa, este posibil să se identifice unii participanți care, în general, intervin în identificarea și îndrumarea persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă.

Majoritatea legislației naționale indică **agențiile de aplicare a legii** ca fiind principalul participant implicat în identificarea formală a persoanelor traficate.

Multe țări implică și ONG-urile (în multe cazuri oferind o listă a organizațiilor acreditate) în mecanismul de identificare formală.

Deși scopul nu este oferirea unei liste exhaustive a altor participanți relevanți, deoarece ar fi aproape imposibil datorită particularității fiecărui context național, cele de mai jos sugerează unii dintre cei mai relevanți participanți ce acționează în domeniu:

- Serviciile de imigrare;
- Serviciile de sănătate și sociale;
- Biroul Procurorului Public;
- Serviciul judiciar;
- Personalul din centrele de detenție;
- Personalul din închisori;
- Inspectorii de muncă;
- Personalul din sindicate;

- Organizații internaționale;
- Oficiali din ambasade și consulate;
- Alții.

Cartarea și evaluarea structurilor existente, inclusiv instituții guvernamentale și agenții non-guvernamentale și participanți din domeniul anti-trafic reprezintă primul pas necesar în dezvoltarea unui mecanism național de îndrumare.

Mecanismul Național de Îndrumare (MNI) este “un cadru co-operativ prin care statele participante își îndeplinesc obligațiile de a proteja și promova drepturile persoanelor traficate, coordonându-și eforturile într-un parteneriat strategic cu societatea civilă. Scopurile de bază ale MNI sunt asigurarea că drepturile persoanelor traficate sunt respectate și oferă un mod eficient de îndrumare a victimelor traficării către servicii specializate. În plus, MNI pot ajuta la îmbunătățirea politicilor și procedurilor naționale și pe o gamă largă de subiecte legate de situația victimelor, precum regulamente de rezidență și întoarcere în țară, compensații pentru victime și protecția martorilor¹⁷”.

Scopul principal al MNI este să formalizeze și să întărească cooperarea dintre agențiile guvernamentale și ONG-urile implicate în sistemul anti-trafic. Astfel, nici nu înlocuiește și nici nu copiază orice structură națională anti-trafic existentă, ci reprezintă o structură indispensabilă de îndrumare a persoanelor traficate.

De asemenea, scopul general al MNI este să schimbe perspectiva asupra acționării în cazul traficului cu ființe umane, în sensul de a nu o considera doar o problemă de criminalitate sau imigrare, dar ca un sever abuz al drepturilor victimelor¹⁸ sale.

Cu scopul de a fi eficient, MNI cere o bună cooperare între agențiile guvernamentale și organizațiile societății civile. De fapt, deși în general personalul care aplică legea este cel responsabil de identificarea formală a persoanelor traficate, practica demonstrează că, adesea, persoanele traficate sunt identificate în primul rând de ONG-uri sau sindicate. și oricum, organizațiile societății civile sunt cele care oferă adăpost și alte servicii victimelor.

În consecință, un MNI nu trebuie să dorească a fi cât mai incluziv posibil în cooptarea de membri și participare.

17 OSCE/ODIHR, Național Referral Mechanisms – *Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons. A practical Handbook*, Warsaw, 2004, p. 15, <http://www.osce.org/odihr/13967>

18 Ibidem, p. 17.

*Un MNI ar trebui să încorporeze un **coordonator național**, care, de obicei, este un înalt oficial guvernamental, și o **masă rotundă** ce are în compoziție reprezentanți oficiali ai agențiilor guvernamentale și organizații ale societății civile implicate în domeniul anti-trafic.*

Mai mult, cu scopul de a fi mai eficienți, este de preferat ca MNI să fie înființată conform unui contract formal de cooperare încheiat cu toți participanții (ex. un Memorandum), în care să fie specificate în detaliu rolurile și sarcinile precise ale fiecărui participant, cu scopul de a se asigura că protecția și promovarea drepturilor persoanelor traficate este garantat în toate circumstanțele¹⁹.

Structura unui MNI diferă, în general, în fiecare țară. În consecință, este o provocare să dezvolți un Mecanism de Îndrumare care să fie util în țări diferite, luând în considerare diversitatea legislativă, cadrele politice și socio-economice, ca și diferenții participanți care intervin în fiecare dintre ele în identificarea și îndrumarea persoanelor traficate. În acest scop, MNI trebuie proiectat pe baza unei evaluări atente a nevoilor și condițiilor specifice fiecărei țări, având tot timpul în minte ca MNI nu este o structură rigidă, ci un mecanism flexibil ce trebuie adaptat la cadrul specific social, politic, economic și legal al fiecărei țări.

De aceea, aceste ghiduri propun sugestii general acceptate și utile asupra modului în care se poate constitui MNI, ce poate fi aplicat în diferite contexte, luând în considerare faptul că următoarele principii trebuie aplicate pe parcursul și în toate etapele de identificare, asistență și îndrumare, conform procedurilor²⁰:

- *Abordarea din punctul de vedere al drepturilor omului.* O astfel de abordare ia în considerare drepturile individului ca și baza oricărei politici și activități în domeniul anti-trafic. Astfel, toți participanții, din partea statului sau alții, implicați în acest context (ex. Instituții de aplicare a legii, sindicate, inspectorate de muncă, ONG-uri, servicii judiciare, etc.) au obligația de a respecta, promova și proteja drepturile civile, economice, sociale, politice și culturale ale persoanelor traficate.
- *Responsabilitate guvernamentală.* Toate instituțiile guvernamentale la nivel central, regional și local sunt pe deplin și activ responsabile pentru crearea și implementarea de strategii și programe menite să combată traficul cu ființe umane.
- *Participarea societății civile.* ONG-urile și alte organizații și asociații non-statale joacă un rol crucial în furnizarea oricărui tip de serviciu pentru a susține și asista persoanele traficate și, datorită experienței lor pe teren, contribuția lor este esențială în timpul procesului de identi-

¹⁹ Ibidem, p. 15.

²⁰ Aceasta parte a fost preluată în mare din: Internațional Centre for Migration Policy Development (ICMPD) and Department for Equal Opportunities – Presidency of the Council of Ministers (Italy), *Guidelines for the Development of a Transnational Referral Mechanism for Trafficked Persons in Europe: TRM-EU*, 2010, p. 25.

care. Aceștia trebuie să fie activ implicați în mecanismul de îndrumare local, regional și național, ca și în proiectarea și implementarea strategiilor și politicilor anti-trafic.

- *Abordarea multi-disciplinară.* În proiectarea și implementarea strategiilor și politicilor anti-trafic, ca și în mecanismele de identificare și îndrumare, este esențial să fie implicată o mare varietate de participanți, din domeniul de stat sau nu, cu diferite grade de expertiză și cunoștințe în acest domeniu.
- *Interesele primordiale ale copilului.* Principiul după care se ghidează orice acțiune referitoare la copii traficați (presupuși traficați) este acela de a acționa cel mai bine în interesul copilului. Aceasta înseamnă că orice decizie cu privire la un copil traficat trebuie să se bazeze pe evaluarea preliminară a circumstanțelor individuale ale copilului, contextul său familiar, sănătatea fizică și mentală, vulnerabilitățile personale, situația sa din țara de origine, nevoile sale de protecție, siguranța sa, riscurile pe care el/ea le poate întâmpina în țara sa de origine, nivelul său de integrare în țara gazdă, etc. În plus, o astfel de evaluare trebuie efectuată de o echipă multi-disciplinară, formată din participanți relevanți cu o expertiză specifică în problemele copiilor.

Pentru a rezuma, componentele esențiale ale unui MNI sunt:

- *Stabilirea de proceduri adecvate pentru a asigura o identificare, asistență și îndrumare eficientă a persoanelor traficate, corelate cu următoarele etape interconectate:*
 - *identificarea;*
 - *asistența primară și protecția;*
 - *asistență pe termen lung și incluziune socială;*
 - *return and social inclusion;*
 - *instanțe infracionale și civile.*
- *O cooperare formală multidisciplinară și cros-sectorială între toți participanții implicați în domeniul anti-trafic, cu roluri exacte, obligații și responsabilități ale fiecărei instituții/organizații implicate.*
- *Mecanismele adecvate de monitorizare și evaluare, pentru a permite MNI să evalueze rezultatele obținute, ca și să planifice viitoarele strategii și acțiuni, cu scopul de a aborda problema traficului cu ființe umane și oferirea persoanelor traficate formele adecvate de asistență și protecție.*

2.3.1 Primele puncte de notificare și managerii de caz

Chiar dacă structura MNI variază în fiecare țară, cu siguranță funcționarea ei depinde de alocarea necesară de resurse umane și financiare, ca și implicarea personalului instruit (din ONG-uri, instituții guvernamentale, agenții de aplicare a legii, judiciare, etc.) pe întreg teritoriul țării, pentru a asigura o răspândire geografică unitară a MNI. În plus, orice MNI ar trebui să fie gândit și implementat, implicând toți acei participanți naționali ce lucrează în sistemul de protecție a copilului, pentru a asigura o protecție și asistență adecvată a copiilor traficați.

Un MNI ar trebui să pună la punct un proces dinamic pentru a asigura participarea și implicarea unei palete largi de agenții guvernamentale și grupuri non-guvernamentale. De asemenea, o parte continuă a activităților MNI ar trebui să fie monitorizarea internă, evaluarea și feedback-ul²¹.

În vederea unei activități eficiente a MNI, toți participanții implicați ar trebui să dețină roluri și responsabilități distincte, definite precis, împreună cu procedurile operaționale de cooperare între instituțiile de aplicare a legii, cele judiciare, instituții guvernamentale, alți participanți publici și organizațiile societății civile ce iau parte la acestea.

Pentru a atinge aceste ținte și, în afară de numirea unui coordonator național, este recomandat ca fiecare organizație/instituție implicată în MNI să numească, în cadrul structurii sale, un prim punct de notificare. Primul punct de notificare este cadrul/persoana care va acționa ca și punctul central de informare, îndrumare și susținere inițială a presupuselor victime. Primul punct de notificare ar trebui să numească un manager de caz, care reprezintă persoana desemnată (în cadrul aceleiași organizații/instituții) responsabilă pentru filtrarea inițială și îndrumare. Astfel, managerul de caz este principalul punct de contact pentru o persoană traficată și, în plus, el/ea are capacitatea de a coordona dferitele servicii necesare pentru a oferi persoanelor traficate formele adecvate de asistență și protecție.

Așa cum s-a menționat mai sus, primele puncte de notificare diferă de la o țară la alta și ar putea fi:

- a) Instituția coordonatoare națională (ex. Biroul național al agenției anti-trafic);
- b) Instituțiile de aplicare a legii;

21 OSCE/ODIHR, *Național Referral Mechanisms – Joining Efforts*, op. cit., p. 15.

- c) Furnizorii de servicii (ex. ONG, serviciile sociale);
- d) Altele.

Cu scopul de a garanta funcționalitatea unui astfel de mecanism, „primul punct al notificării fiecărei organizații/instituții, ar trebui să fie cunoscut de către toate instituțiile și organizațiile importante al căror personal ar intra în contact cu persoane traficate, cum ar fi: executori judecătorești, funcționari ai serviciului de emigrare, inspectori de muncă, organizații non-guvernamentale sau profesioniști ai organizațiilor internaționale, medici, funcționari la ambasada sau consulat, muncitori în transport, etc.”²².

Toți profesioniștii implicați în oricare dintre etapele MNI, ar trebui să fie instruiți în mod special și corespunzător cu privire la aspectele legate de trafic și asupra metodelor și tehnicilor necesare în vederea unui comportament adecvat cu persoanele traficate. De asemenea, este esențial ca instructajele să fie organizate periodic.

Conform mecanismului propus, fiecare ofițer al fiecărei organizații/instituții implicate în MNI, ar trebui să sesizeze primul punct de notificare al organizației/instituției de care aparține. În acest mod, primul punct de notificare poate nominaliza managerul de caz, care va coordona filtrarea și îndrumarea inițială, în conformitate cu mecanismul de îndrumare adoptat local.

În orice caz, Procurorul Public competent în această privință ar trebui să fie întotdeauna informat cu privire la caz, de către fiecare punct de notificare. În plus, în cazul (presupuși) copiilor traficați, pe lângă acesta, și Procurorul Public pentru minori ar trebui să fie tot timpul informat.

Evident, o coordonare constantă și o comunicare între toți participanții implicați în MNI, este esențială pentru a garanta funcționalitatea mecanismului cu scopul de a asigura adoptarea măsurilor de protecție și asistență adecvate persoanelor traficate.

2.3.2 Monitorizare și evaluare

Procesul de monitorizare și evaluare reprezintă un alt pas relevant în cadrul unui MNI, având scopul de a evalua funcționalitatea mecanismului. De asemenea, caută să stabilească dacă procedurile aplicate au atins scopurile și obiectivele prevăzute, și, ulterior, să regleze eventualele disfuncționalități.

22 Un exemplu bun de MNI dezvoltat de către toți participanții relevanți implicați în domeniul anti-traficului de persoane este italian „Protocollo di Teramo”, care definește rolurile și responsabilitățile tuturor acestor instituții și organizații care lucrează în provincia Teramo. În plus, conține o listă de indicatori pentru identificarea persoanelor traficate și potențiale victime - un format de interviu pentru screening-ul inițial al acestora. Procura della Repubblica presso il Tribunale di Teramo and others, *Linee Guida per l'approccio alle potenziali vittime di tratta di esseri umani e grave sfruttamento*, Teramo 2010, <http://www.procura.teramo.it/news.aspx?id=1132>

Astfel, acest proces permite îmbunătățirea procedurilor existente la nivel operațional, precum și re-proiectarea strategică a obiectivelor în funcție de evaluarea rezultatelor.

Dintr-o altă perspectivă, procesul de monitorizare și evaluare poate fi util la evaluarea impactului măsurilor anti-trafic cu privire la drepturile persoanelor traficate. Mai mult decât atât, permite evaluarea în cazul în care identificarea și mecanismele aplicate, precum și măsurile de protecție și asistență sunt adecvate în vederea asigurării respectării drepturilor persoanelor traficate.

Se recomandă organizarea de ședințe periodice (ex. fiecare 6 luni) între toți participanții la MNI, având ca scop un schimb mai avantajos de date, informații și măsuri operaționale, precum și o planificare strategică multi-agenții și cros-sectoriale.

În orice etapă, este important să se asigure că schimbul de informații se face totdeauna respectând siguranța, securitatea și confidențialitatea persoanelor traficate, care ar trebui să fie informate în mod corespunzător cu privire la schimbul de date și să își dea acordul în consecință.

2.4 Procesul de identificare

Nucleul fiecărui MNI constă în procesul de identificare a persoanelor traficate de către diferiții participanți implicați în domeniul anti-trafic și cooperarea între aceste părți interesate pentru a garanta îndrumarea persoanelor traficate către serviciile de specialitate corespunzătoare.

Astfel, identificarea persoanelor traficate reprezintă un moment crucial în lupta împotriva traficului de ființe umane și, în mod special, în garantarea protecției și asistenței acordate victimelor. De fapt, identificarea reprezintă primul pas prin intermediul căruia o astfel de persoană este identificată ca atare. Și reprezintă primul pas esențial în garantarea faptului că persoanele traficate au posibilitatea de a cere ajutor în calitate de victime ale încălcării drepturilor omului²³. Ulterior, identificarea urmărește, în mod special, scopul de a garanta persoanelor traficate accesul la mecanisme eficiente de asistență și protecție.

23 Joy Ngozi Ezeilo, *Report of the Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children*, 13 April 2011, p. 17, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G11/127/97/PDF/G1112797.pdf?OpenElement>

Așadar, lipsa unei identificări corecte și precoce a unei persoane care a fost traficată, va însemna negarea accesului său la drepturile de bază și va stimula impunitatea²⁴.

Identificarea persoanelor traficate este un proces complex, care uneori poate dura o perioadă îndelungată.

Cu scopul de a obține o imagine amplă a circumstanțelor cazului, de-a lungul procesului, este important a se investiga și a aduna informații detaliate corespunzătoare, precum și a prelucra informația în mod corespunzător.

Astfel, procesul de identificare poate fi împărțit în două etape principale: **identificarea preliminară** și **identificarea oficială**. Identificarea preliminară vizează filtrarea inițială a unui caz al unei presupuse persoane traficate și ajutorul acordat acesteia cu privire la necesitățile de bază (i.e. cazare, siguranță, accesul la informație, perioada de recuperare și de reflecție, etc), îndrumând-o către serviciile specializate corespunzătoare. Identificarea oficială are ca scop conferirea statutului corespunzător de victimă de către personal calificat și autorizat (i.e. executori judecătorești, servicii sociale, ONG-uri/ofițeri ai organizațiilor internaționale”, etc), care poate varia în funcție de fiecare sistem anti-trafic național aplicat. Identificarea oficială se realizează cu ajutorul unor întrebări specifice, și pe parcursul unei evaluări informaționale și de circumstanță, care va ajuta la identificarea formală a unei persoane ca victimă a traficului de persoane.

Având în vedere complexitatea infracțiunii de trafic de persoane, precum și efectele fizice și psihice suferite de persoana traficată, trebuie să i se recunoască dreptul la circumstanțe atenuante unei persoane care pretinde a fi fost traficată.

Așadar, este esențial să se garanteze asistență și protecție corespunzătoare, atât presupuselor persoane traficate cât și celor identificate, deoarece în majoritatea cazurilor, victimele traficului sunt inițial reticente în a se identifica drept victime.

24 Proyecto Esperanza, *Valoración del nuevo marco jurídico contra la trata de seres humanos. Análisis de casos reales y recomendaciones*, November 2010, p. 9 ss.

2.4.1 Identificarea preliminară²⁵

CE este: Este o măsură menită să examineze cazul cu scopul de a:

- Efectua evaluarea inițială a cazului pentru a determina dacă persoana este o persoană presupus sau potențial traficată și îndrumarea acesteia către serviciile corespunzătoare;
- Îndeplinirea necesităților de bază, precum asistență medicală, cazare, îmbrăcăminte, alimentație, apă și alte necesități urgente;
- Informarea lui/ei asupra drepturilor și obligațiilor sale ca și persoană presupus traficată, asupra scopului și funcționalității perioadei de recuperare și reflecție, în funcție de serviciile disponibile (i.e. cazare, consiliere, etc.), cu privire la existența sistemului de protecție, politica de protecție a datelor, etc.;
- Să ofere persoanei respective securitate, să analizeze posibilele riscuri iminente și viitoare și să ofere o siguranță imediată persoanei presupus traficată (“evaluarea timpurie a riscului”);
- Să asigure traducerea și interpretarea ca și medierea culturală de-a lungul întregului proces, cu scopul de a facilita comunicarea într-o limbă pe care persoana o înțelege;
- Să îi asigure accesul la perioada de recuperare și reflecție pentru a oferi persoanei timpul și resursele necesare pentru a se asigura că el/ea poate lua decizii conștiente referitoare la pașii următori.

Mai mult, filtrarea inițială și îndrumarea va fi efectuată:

- Cu consimțământul informat al persoanei presupus traficată;
- Prin colectarea de informații adecvate, relevante, și nu în exces, odată ce persoana presupus traficată și-a dat consimțământul în oferirea și stocarea de date personale. El/ea trebuie informat(ă) în legătură cu drepturile lui/ei de a-și retrage consimțământul referitor la stocarea de date;
- Luând în considerare opiniile și temerile persoanei presupus traficată;
- Prin informarea imediată a autorității competente de protecție a copilului în cazul în care persoana presupus traficată este un minor sau el/ea este suspectat(ă) a fi un copil. În plus, se va numi imediat un tutore înainte de luarea oricărei alte măsuri.

CÂND se va utiliza: Procedura trebuie să înceapă imediat după ce o persoană presupus traficată a fost îndrumată către primul punct de notificare.

25 Această parte a fost preluată în mare din: Internațional Centre for Migration Policy Development (ICMPD) and Department for Equal Opportunities – Presidency of the Council of Ministers (Italy), *Guidelines for the Development of a Transnational Referral Mechanism for Trafficked Persons in Europe: TRM-EU*, 2010, pp. 33-48.

CINE o va utiliza: filtrarea inițială și îndrumarea trebuie efectuată de primul punct de notificare, reprezentată de instituția/organizația ce funcționează ca și punctul central de notificare, îndrumare și susținere inițială a persoanelor presupus traficate.

Acest grup poate diferi de la o țară la alta, conform cadrului legal din domeniu din țara respectivă:

- O instituție coordonatoare națională;
- Instituțiile care aplică legea;
- Furnizorii de servicii (ex. ONG, serviciile sociale);
- Altele.

CUM va fi utilizată: Filtrarea inițială trebuie efectuată prin adresarea unor întrebări menite să determine dacă persoana este una presupus traficată sau una potențial traficată, de îndată ce intră în contact cu primul punct de notificare, așa cum sugerează tabelul următor:

INFORMAȚII NECESARE LA FILTRAREA INIȚIALĂ*	
ITEM	INDICATORI
Date personale	<ul style="list-style-type: none"> • Nume • Sex • Vârsta • Naționalitatea • Statut legal • Statut civil • Cunoașterea limbii țării de destinație (pentru victimele persoane străine)
Aspect fizic	<ul style="list-style-type: none"> • Răni provenite din bătăi (cicatrici, vânătăi, oase fracturate...) • Semne de infecții netratate (febră, gât inflammat...) • Semne de boli contagioase • Semne de tortură (arsuri, tăieturi...) • Semne de malnutriție • Semne de teamă • Comportament depresiv
Condiții de trai	<ul style="list-style-type: none"> • Dovezi de restricții și control strict al mișcărilor • Izolare • Standarde scăzute de locuit • Locuiește și muncește în același loc • Schimbare continuă a domiciliului

Condiții de muncă	<ul style="list-style-type: none"> • Fără contract de muncă sau contract fals de muncă • Fără salariu sau muncă prost plătită • Ore de lucru prelungite și/sau fără zile libere • Condiții de lucru nesigure și/sau nesănătoase • Ascuns(ă) de alți muncitori • Locația de muncă se schimbă mereu • Găsit(ă) în locuri în care au mai fost detectate cazuri de exploatare și traficare
Statut	<ul style="list-style-type: none"> • Statut de migrație neregulat (pentru persoanele străine presupus traficate) • Lipsa documentelor sau documente false (ex. Pașaport, viză, document de identitate, permis de ședere...) • Ordin(e) de plecare • Altele

(*) Tabelul propus este preluat de la Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor de Migrare (ICMPD) și Departamentul pentru Oportunități Egale – Presidenția Consiliului Miniștrilor (Italy), Ghid pentru Dezvoltarea unui Mecanism de Îndrumare Transnațional pentru Persoanele traficate în Europa: TRM-EU, 2010, p. 36.

2.4.2 Identificarea formală

CE este: Este o procedură formală menită să determine oficial dacă persoana presupus traficată a fost victima traficului de ființe umane.

CÂND se va utiliza: Cu condiția ca persoana în cauză să își fi dat acordul, procedura trebuie să înceapă după perioada de recuperare și reflecție, când persoana și-a recuperat capacitățile fizico-psihiice.

CINE o va utiliza: Instituțiile/organizațiile implicate în identificarea oficială variază în funcție de structura fiecărui sistem național. În general, instituțiile de aplicare a legii, ONG-uri, servicii sociale, birourile procurorilor publici și alte agenții naționale coordonatoare existente sunt participanții numiți să efectueze identificarea oficială. În orice caz, este crucial ca interviuatorii să fie foarte bine pregătiți referitor la problemele legate de trafic de persoane.

În plus, în cazul în care victima presupusă este un copil, interviul trebuie efectuat de un expert în interviuarea minorilor.

Când persoana presupus traficată este un străin și își dă acordul pentru interviu, i se va pune la dispoziție un mediator lingvistic-cultural care va fi prezent pe durata interviului.

CUM se va utiliza: Identificarea trebuie să se efectueze:

- Cu ajutorul unuia sau mai multor interviuri cu persoana presupus traficată;
- Prin colectarea de alte dovezi și evaluarea acestora pentru a identifica faptele și verifica informațiile oferite de persoana presupus traficată²⁶.

Mai jos este oferită o sugestie de format pentru desfășurarea interviului:

2.5 Ghiduri pentru interviul de identificare

Înainte de începerea interviului, se vor avea în minte următoarele informații importante:

- În calitate de angajat profesionist al unui ONG, asistent social, ofițer de imigrare sau de poliție, ar trebui să treceți la interviu numai când persoana presupus traficată a primit toate informațiile necesare asupra procedurii, drepturilor sale, opțiunilor sale și este de acord să fie interviuat(ă). Informația va fi oferită atât oral cât și în scris, într-o limbă pe care persoana presupus traficată o poate înțelege.
- Înainte de începerea interviului, persoana presupus traficată trebuie să aibe acces la necesități de bază precum hrană, apă, toaletă, haine curate, odihnă, îngrijire medicală de urgență, posibilitatea de a contacta membri ai familiei și altele asemenea.
- Dacă persoana traficată este cetățean străin, i se va pune la dispoziție un mediator cultural sau un interpret cu experiență, dar numai dacă persoana presupus traficată a fost pe deplin informată despre rolul acestuia și este de acord să primească sprijin.
- Dacă persoana presupus traficată este un minor, se va numi imediat un tutore legal și acesta va fi prezent pe tot parcursul interviului.
- Întotdeauna se vor formula întrebări clare și simple, pentru ca interviuatorul să se facă bine înțeles. Comportamentul va fi întotdeauna unul profesional, dar și compasional.
- Persoana presupus traficată nu trebuie să se simtă sub presiune și trebuie să poată vorbi liber.
- Este posibil ca persoana presupus traficată să fi experimentat evenimente traumatice și, de aceea, procedura ar putea trezi sentimente pline de stres. Fiți pregătiți să reacționați în astfel de situații și evitați orice re-traumatizare a persoanei.
- Fiți conștienți că unele persoane străine presupus traficate pot simți teamă datorită statutului lor neclar de imigrant. Mai mult, atât victimele presupuse, din țara respectivă sau străine, pot fi ezitanți într-un interviu datorită fricii de represalii, și pentru familiile și prietenii lor.

26 Procura della Repubblica presso il Tribunale di Teramo and others, *Linee Guida per l'approccio alle potenziali vittime di tratta di esseri umani e grave sfruttamento*, Teramo, 2010.

- Fiți conștienți de complexitatea relației existente între persoana traficată și traficant, pentru că persoanele traficate pot crede că, după o perioadă de abuz, vor putea în final să-și plătească datoriile și apoi să câștige banii numai pentru ei. De asemenea, ei pot crede că nu îi poate ajuta nimeni altcineva decât traficantul. Se tem că vor fi stigmatizați sau vor fi priviți ca "eșecuri" dacă se întorc acasă cu mâna goală sau că vor fi respinși de familie dacă s-au prostituat.
- Mulți migranți nu au încredere în instituțiile de aplicare a legii și, în general, în autorități. Ei percep instituțiile de aplicare a legii și autoritățile ca pe o amenințare mai degrabă decât ca pe un ajutor, datorită, de exemplu, corupției și atitudinilor lipsite de respect ale instituțiilor de aplicare a legii și autorităților din țara lor de origine, de temă că vor fi respinși de propria comunitate pentru că nu aduc altceva decât 'necazuri' și rușine. Multe victime se tem și că instituțiile de aplicare a legii și autoritățile nu le vor înțelege și respecta religia, cultura și credințele.
- Nici intervievatorul și nici mediatorul cultural /translatorul nu trebuie să exprime niciun fel de judecată cu privire la poveștile sau răspunsurile date de persoana presupus traficată.
- Viitoarele opțiuni vor fi exprimate foarte clar, incluzând informații despre posibilitățile de îndrumare și condițiile acestora.
- Atât confidențialitatea cât și siguranța persoanei presupus traficate trebuie să fie la cel mai înalt nivel și, astfel, asigurat în orice etapă a procedurii. Dacă persoana presupus traficată dă dovadă de temeri în ceea ce privește siguranța sa sau a altor persoane importante pentru el/ea, interviul va fi oprit și va fi reprogramat.
- Interviul nu trebuie să fie efectuat dacă o persoană a unui mediu de trafic de persoane sau exploatare este prezentă.

2.6 Evaluarea cazului și formatul de îndrumare

EVALUAREA CAZULUI

Dosar nr.:

Data interviului: ____ / ____ / ____

Organizație: _____

Numele asistentului social/intervievatorului: _____

Intervievat îndrumat de către: _____

I. Informații Personale

Nume _____

a. **Prenume:** _____

b. **Poreclă(e):** _____

Sex: Bărbătesc Femeiesc Transsexual

Data nașterii (zz/ll/aaaa): ____ / ____ / ____

Sau vârsta estimată: _____

c. **Naționalitatea:** _____

Statut legal:

Regulat:

Tipul permisului de rezidență: _____

Permis de rezidență nr.: _____

Data eliberării: _____

Data expirării: _____

Neregulat Cerere de azil Refugiat

Aplicant pentru azil Aplicant pentru refugiat

Altele (specificați): _____

Ordin(e) de plecare: Da Nu

Pașaport numărul/Număr ID: _____

Număr asigurare socială: _____

Adresa în țara gazdă: _____

Adresa în țara de origine: _____

Limba vorbită (specificați nivelul):

Limba maternă: _____

Alte limbi vorbite: _____

Statut familial:

Necăsătorit Căsătorit Separat Divorțat Văduv(ă) Coabitare

Fără copii

Copii: număr de copii: _____

Locuiește în: țara de origine

țara gazdă

a treia țară

Membri de familie sau alții semnificativi în prezent în țara gazdă:

Membri de familie sau alții semnificativi în prezent în țara de origine:

Note:

II. Sănătate

Starea de sănătate:

Detalii de contact ale doctorilor/asistentelor (dacă există):

III. Informații generale

Educație:

- Școala primară Școala gimnazială
- Liceu Universitate (specificați specializarea) _____
- Analfabet Altele _____

Înainte de plecare:

- Șomer Angajat Student Altele (specificați) _____
- Venit mic sau neadecvat Venit adecvat

Experiența de muncă:

- Nu
- Da:

Sector de muncă	Poziția	Când (II/aaaa)	Unde
☐ Industria: ☐ Mecanică/Metalurgică ☐ Construcții ☐ Electric ☐ Lemn ☐ Textile/Îmbrăcăminte ☐ Piele ☐ Altele (specificați)			
☐ Servicii: ☐ Curățenie/Îngrijire ☐ Catering/Hotel ☐ Comerț ☐ Divertisment ☐ Spitale/Clinici ☐ Altele (specificați)			
☐ Agricultura: ☐ Creșterea animalelor ☐ Horticultură ☐ Plantare/Însămânțare ☐ Adunare de produse/ depozitare ☐ Conservare alimente ☐ Altele (specificați)			
☐ Pescuit			
☐ Alte sectoare (specificați)			

Note: _____

Condiții de trai:

- Locuiește cu membrii familiei (părinți, frați/surori, rude)
- Locuiește cu membrii propriei familii (partener, copii...)
- Condiții de locuit minimale
- Altele _____

Note: _____

III. Experiența în traficul cu ființe umane

Recrutare:

Principalele motive de migrare (în țară sau peste granițe):

- Motive politice
- Război
- Conflicte sociale
- Conflicte religioase
- Turism/tranzit
- În căutarea unui loc de muncă sau pentru îmbunătățirea condițiilor de trai
- Pentru a câștiga bani pentru a răsplăti datoriile ale familiei
- Pentru a învăța/pentru a trăi experiențe noi

- Pentru a-și urma familia
- Din cauza dezastrelor naturale (secetă, etc.)
- Alte motive (vă rugăm specificați) _____
- Nespecificat

Recrutant(ți) și complice(i):

- Membru de familie (fost) Coleg Cunoștință Prieten
- Agenție de recrutare Străin Altele (specificați): _____
- Nu există recrutant

Metode utilizate:

- Informații înșelătoare despre scopul final al recrutării
- Informații înșelătoare despre călătorie
- Informații înșelătoare despre condițiile de lucru
- Informații înșelătoare despre condițiile de trai
- Informații false despre legile de migrare și documente
- Răpire
- Altele (specificați): _____

Note: _____

Călătoria:

Data plecării (zzd/ll/aaaa): ____ / ____ / ____

Rute și mijloace de transport: _____

Metode de control:

- Restricții de mutare
- Abuz psihologic
- Abuz fizic
- Abuz sexual
- Utilizarea drogurilor
- Amenințări
- Amenințări asupra altor persoane important și/sau familie
- Confiscarea de documente
- Amenințări că vor fi denunțați la poliție
- Altele (specificați) _____

Dacă a stat în una sau mai multe **țări de tranzit:**

Țara (țările) și durata șederii: _____

Statut legal:

Regulat Neregulat Cerere de azil Refugiat

Aplicant pentru azil Aplicant pentru refugiat

Experiența de muncă în țara(țările) de tranzit:

Nu

Da:

Domeniul de exploatare	Poziția	Când (II/aaaa)	Unde
☐ Industry: ☐ Mecanică/Metalurgică ☐ Construcții ☐ Electric ☐ Lemn ☐ Textile/îmbrăcăminte ☐ Piele ☐ Altele (specificați)			
☐ Servicii: ☐ Curățenie/Îngrijire ☐ Catering/Hotel ☐ Comerț ☐ Divertisment ☐ Spitale/Clinici ☐ Altele (specificați)			
☐ Agricultura: ☐ Creșterea animalelor ☐ Horticultură ☐ Plantare/însămânțare ☐ Adunare de produse/ depozitare ☐ Conservare alimente ☐ Altele (specificați)			

☐ Pescuit			
☐ Alte sectoare (specificați)			

Condiții de muncă/exploatatore:

Contract	☐ Da ☐ Contract fals	☐ Nu
Salariu:	☐ Da ☐ Plătit corect ☐ Plătit sub nivel ☐ Altele: _____	☐ Nu
Ore de lucru:	☐ Regulat (până la 8 ore/zi) ☐ Ore suplimentare ☐ Fără zile libere	
Locul de muncă:	☐ Periculos pentru sănătate ☐ Nesigur ☐ Nu este împărțit cu alții ☐ Schimbat mereu ☐ Același cu domiciliul	
Metode de control:	☐ Restricții de mutare ☐ Abuz psihologic ☐ Abuz fizic ☐ Abuz sexual ☐ Legarea de o datorie ☐ Abuz al credințelor culturale sau religioase ☐ Utilizarea drogurilor ☐ Amenințări individuale ☐ Amenințări asupra altor persoane important și/sau familie ☐ Tortură ☐ Confiscarea de documente ☐ Amenințări că vor fi denunțați la poliție ☐ Altele (specificați)	

Condiții de trai:

- Locuiește cu alții (vă rugăm specificați dacă sunt recrutați, exploatatori, colegi de muncă...):

- Locații de cazare improprii
- Schimbarea continuă a locației
- Izolare
- Supraveghere
- Forțat să plătească sume mari pentru cazare, facturi, alimente
- Forțat să plătească amenzi dacă încalcă regulile stabilite de exploatatori

Note: _____

Exploatarea în țara de destinație:

Recrutantul (dacă este diferit de cel din țara de origine):

- Membru de familie Cunoștință Prieten Străin

Agenție de recrutare Altele (specificați): _____

Domeniul de exploatare	Poziția	Când (II/aaaa)	Unde
☐ Industry: ☐ Mecanică/Metalurgică ☐ Construcții ☐ Electric ☐ Lemn ☐ Textile/îmbrăcăminte ☐ Piele ☐ Altele (specificați)			
☐ Servicii: ☐ Curățenie/Îngrijire ☐ Catering/Hotel ☐ Comerț ☐ Divertisment ☐ Spitale/Clinici ☐ Altele (specificați)			
☐ Agricultura: ☐ Creșterea animalelor ☐ Horticultură ☐ Plantare/însămânțare ☐ Adunare de produse/ depozitare ☐ Conservare alimente ☐ Altele (specificați)			
☐ Pescuit			
☐ Alte sectoare (specificați)			

Condiții de muncă/exploatoare:

Contract	☐ Da ☐ Contract fals	☐ Nu
Salariu:	☐ Da ☐ Plătit corect ☐ Plătit sub nivel ☐ Altele: _____	☐ Nu

Ore de lucru:	☐ Regulat (până la 8 ore/zi) ☐ Ore suplimentare ☐ Fără zile libere
Locul de muncă:	☐ Periculos pentru sănătate ☐ Nesigur ☐ Nu este împărțit cu alții ☐ Schimbat mereu ☐ Același cu domiciliul
Metode de control:	☐ Restricții de mutare ☐ Restricții de comunicare ☐ Abuz psihologic ☐ Abuz fizic ☐ Abuz sexual ☐ Legarea de o datorie ☐ Abuz al credințelor culturale sau religioase ☐ Utilizarea drogurilor ☐ Amenințări individuale ☐ Amenințări asupra altor persoane important și/sau familie ☐ Confiscarea de documente

Condiții de trai:

Locuiește cu alții (vă rugăm specificați dacă sunt recrutați, exploatați, colegi de muncă...):

Locații de cazare improprii

Schimbarea continuă a locației

Izolare

Supraveghere

Forțat să plătească sume mari pentru cazare, facturi, alimente

Forțat să plătească amenzi dacă încalcă regulile stabilite de exploataatori

Note: _____

2.7 Formatul urmării cazului

ETAPA URMĂTOARE A CAZULUI

I. Informații pentru îndrumare

1) Organizare: _____

Adresa: _____

Persoană de contact: _____

Numere de telefon: _____

Fax: _____

E- mail: _____

Serviciu(i):

Cerute:	Furnizate:
☐ Cazare temporară în siguranță	☐ Cazare temporară în siguranță
☐ Hrană	☐ Hrană
☐ Îmbrăcăminte	☐ Îmbrăcăminte
☐ Consiliere psihologică și asistență	☐ Consiliere psihologică și asistență
☐ Asistență medicală	☐ Asistență medicală
☐ Asistență socială	☐ Asistență socială
☐ Măsuri de securitate	☐ Măsuri de securitate
☐ Interpretare și traducere	☐ Interpretare și traducere
☐ Întoarcerea în țara de origine	☐ Întoarcerea în țara de origine
☐ Altele (specificați):	☐ Altele (specificați):

Note: _____

2) Organizare: _____

Adresa: _____

Persoană de contact: _____

Numere de telefon: _____

Fax: _____

E- mail: _____

Serviciu(i):

Cerute:	Furnizate:
☐ Cazare temporară în siguranță	☐ Cazare temporară în siguranță
☐ Hrană	☐ Hrană
☐ Îmbrăcăminte	☐ Îmbrăcăminte
☐ Consiliere psihologică și asistență	☐ Consiliere psihologică și asistență
☐ Asistență medicală	☐ Asistență medicală
☐ Asistență socială	☐ Asistență socială
☐ Măsuri de securitate	☐ Măsuri de securitate
☐ Interpretare și traducere	☐ Interpretare și traducere
☐ Întoarcerea în țara de origine	☐ Întoarcerea în țara de origine
☐ Altele (specificați):	☐ Altele (specificați):

Note: _____

3) Organizare: _____

Adresa: _____
Persoană de contact: _____
Numere de telefon: _____
Fax: _____
E- mail: _____

Serviciu(i):

Cerute:	Furnizate:
☐ Cazare temporară în siguranță	☐ Cazare temporară în siguranță
☐ Hrană	☐ Hrană
☐ Îmbrăcăminte	☐ Îmbrăcăminte
☐ Consiliere psihologică și asistență	☐ Consiliere psihologică și asistență
☐ Asistență medicală	☐ Asistență medicală
☐ Asistență socială	☐ Asistență socială
☐ Măsuri de securitate	☐ Măsuri de securitate
☐ Interpretare și traducere	☐ Interpretare și traducere
☐ Întoarcerea în țara de origine	☐ Întoarcerea în țara de origine
☐ Altele (specificați):	☐ Altele (specificați):

Note: _____

2.8 Indicii pentru interviu

Informații generale

- Aveți familie aici sau în țara dumneavoastră? O puteți descrie?
- Ați frecventat școala primară/gimnazială, liceul? Aveți o diplomă de colegiu/universitate?
- Aveți experiență de muncă înainte de a vă părăsi satul/orașul? Vă rugăm să descrieți.
- Ce făceați înainte de plecare (școală/muncă)?

Recrutare

- A fost decizia dumneavoastră să plecați din țară sau ați fost forțați să o faceți?
- Dacă decizia nu v-a aparținut, cum și cine v-a forțat să plecați?
- Cine a organizat călătoria și a făcut toate documentele necesare (ex. Agenția de turism sau de recrutare forțată de muncă, membri de familie, prieteni sau alții)?
- Ce fel de slujbă vi s-a promis sau ați dat interviu?
- Care erau condițiile convenite de muncă?

Călătorie

- Ați călătorit singur, cu familia dumneavoastră sau cu alte persoane?
- Cunoșteți destinația finală?
- Vă amintiți când ați sosit în Italia/România/Spania?
- Ați venit cu autobuzul, mașina, vaporul sau avionul?
- Vi s-au menționat condiții specifice pe care trebuia să le respectați (ex. Să vă ascundeți, să nu vorbiți cu nimeni, etc.)?
- Cât a durat călătoria? Ați staționat în alte țări? Dacă da, pentru cât timp?
- Cât ați plătit pentru călătorie (în cazul în care nu a fost plătită de o terță persoană)?

Țara de tranzit: Condiții de trai și exploatare în țara de tranzit

- Ați muncit în țara tranzit? Dacă da, în ce fel de circumstanțe?
- Cum ați descrie condițiile de trai?

Țara de destinație: Condiții de trai și exploatare în țara de destinație

- Aveați viză (de student, muncă, turist, etc.) când ați intrat în țară? Erați conștient de statutul legal și de regulile de migrare în țara respectivă?
- Cum ați găsit slujba (în cazul în care persoana a venit singură în țara respectivă)?
- Ne puteți spune ceva despre sulba(ele) pe care le-ați avut în Italia/Spania/România?
- V-a reținut/vă reține cineva documentul de identitate, pașaportul, alte documente sau bunuri ale dumneavoastră? Dacă da, explicați când și cine?
- Aveți o copie a contractului dumneavoastră de muncă?
- L-ați cunoscut vreodată pe angajator? Ați discutat cu el/ea condițiile de muncă?
- Vă rugăm să descrieți condițiile de muncă (ex. Orele de lucru pe zi/săptămână, pauze, controale, amenințări...).

- Vă rugăm să descrieți locația(ile) unde lucrați (ați lucrat) (sigure/nesigure și/sau în locații ce pun în pericol sănătatea...).
- Primiți/ați primit salariile lunar? Și cum (numerar, prin transfer în contul dumneavoastră bancar, cec)
- Ați primit toți banii sau a trebuit/trebuie să returnați cheltuielile de călătorie?
- Angajatorul dumneavoastră sau altă persoană vă reține/v-a reținut banii din salariu sau o parte din aceștia?
- Puteți descrie condițiile de locuit?
- Ați fost forțat să locuiți acolo de către persoana care a organizat călătoria, conducătorul de grup sau angajatorul dumneavoastră?
- Ce sumă plătiți/ați plătit pentru chirie? Chiria este/a fost reținută direct din salarii?
- Dumneavoastră sau membrii familiei dumneavoastră ați primit/primiți amenințări fizice?
- Ați fost/sunteți forțat să folosiți droguri/alcool?
- Ați suferit/suferiți orice fel de violență psihologică, fizică sau sexuală (ex. Bătăi, amenințări, insulte, forțat să utilizați droguri, etc.)?

Informații în vederea îndrumării

- Cum vă putem ajuta?
- Aveți nevoie de adăpost?
- Aveți nevoie să consultați un medic...?
- Vă gândiți să vă întoarceți în țara de origine?
- Credeți că dacă decideți să vă întoarceți, dumneavoastră sau familia dumneavoastră vă veți confrunta cu anumite riscuri?
- Doriți să vă întoarceți în țara dumneavoastră? Dacă da, de ce? Dacă nu, de ce?
- Dacă veți avea oportunitatea de a sta în Italia/Spania/România și intra într-un program de protecție socială, credeți că vor fi represalii pentru dumneavoastră sau familie?

2.9 Lista de indicatori

Următorul paragraf furnizează lista de indicatori. Acestea vă poate ajuta să formulați întrebările de identificare și să evaluați mai bine cazul. Vă rugăm să conștientizați că indicatorii sunt o măsură importantă dar trebuie să fie utilizați împreună cu alte instrumente.

Indicatori privind recrutarea în țara de origine:

- O terță parte (membru de familie/prieten/agenție specializată) a aranjat călătoria și a pregătit documentele
- Costul călătoriei și/sau ratele dobânzilor aplicate de către recrutați sunt excesiv de mari
- Persoana are datorii și rudele au garantat plata datoriilor
- Recrutantul sau angajatorul au oferit informații înșelătoare despre funcția oferită, orele de lucru, contract, condiții de cazare

Indicatori privind documentele și bunurile la sosire

- Pașaportul și documentele de călătorie au fost confiscate la sosire
- Bunurile personale au fost confiscate de către recrutant sau angajator
- În contractul de muncă au fost trecute identități/pașapoarte/nume false
- Persoanei nu i se permite să-și rețină propriul salariu

Indicatori privind libertatea de mișcare și condițiile de trai

- Persoana este obligată să stea la locul de muncă și nu se poate mișca liber
- Persoana este cazată în același loc unde muncește împotriva voinței sale
- Persoana este controlată în timpul convorbirilor telefonice sau când ia contact cu prieteni și familie
- Persoana trăiește și muncește sub supraveghere și/sau izolat
- Persoanei i se interzice dreptul de a-și alege domiciliul
- Persoana este obligată să plătească o sumă mare de bani pentru cazare
- Persoana locuiește în condiții ce nu ating standarde decente

Indicatori privind violența și abuzul

- Persoana prezintă semne de abuz fizic
- Persoana a fost obligată să consume droguri
- Persoana a fost supusă abuzului psihologic și verbal, amenințării, hărțuirii
- Persoana a fost supusă violențelor efective sau amenințărilor cu aceasta asupra familiei sale
- Persoana a fost amenințată că va fi denunțată autorităților
- Persoana a fost supusă abuzului sexual
- Persoana este obligată să comită activități ilegale/infracțiuni prin abuz psihologic sau amenințare sau abuz sexual
- Persoana este obligată să-și schimbe numele și identitatea

Indicatori privind condițiile de muncă

- Termenii contractului de angajare sau ai înțelegerilor verbale nu sunt respectați de către angajator sau persoana a fost obligată să semneze un nou contract la sosirea în țara respectivă
- Persoana este obligată să execute sarcini pentru care nu a fost recrutată sau nu au fost incluse în contractul de muncă
- Persoana muncește timp de mai multe ore
- Persoana este expusă riscurilor ocupaționale care îi pot compromite munca și siguranța
- Persoana nu este plătită pentru munca depusă sau plata este întârziată
- Persoana este plătită mai puțin decât ar trebui
- Salariilor li se aplică deduceri foarte mari (se plătesc taxe pentru cazare)
- Persoana nu are acces la asigurările sociale
- Persoanei i se refuză beneficiile convenite (concediu medical, concediu de odihnă plătit)
- Persoana este disponibilizată fără notificare prealabilă și beneficii
- Persoana este obligată să plătească datoriile contractate în timpul recrutării și transportului din salariul/salariile sale (crearea de datorii)

3. Algerile politicilor ce înlesnesc identificarea și îndrumarea persoanelor traficate în scopul exploatării prin muncă²⁷

3.1 De ce sunt importante politicile în identificare

În ultimii ani, un număr impresionant de proiecte au subliniat nevoia unei metodologii îmbunătățite pentru identificare²⁸. Proiectul MIRROR a elaborat și a testat o metodologie agreată de identificare și referire în Italia, Spania și în România. Din contextul acestui proiect, dar și din al altor inițiative similare, a rezultat foarte clar că îmbunătățirile metodologice și operaționale reprezintă doar unul din aspectele de îmbunătățire a identificării. De exemplu, se știe că o mai bună metodologie de identificare de către organizațiile neguvernamentale duce la creșterea numărului persoanelor identificate ca fiind prezumptiv – dar că, de regulă, aceste persoane nu sunt și ulterior recunoscute ca persoane traficate de către autoritățile guvernamentale, din lipsa de capacitate sau de voință a acestor autorități.

În activitatea practică este deja extrem de evident că o identificare cu adevărat reușită depinde într-o mare măsură de cadrul extins în care se poate face identificarea. Acest cadru este stabilit, în cea mai mare parte, pe baza politicii generale referitoare la traficul de persoane, de la nivel național sau în context internațional. Această politică poate crea un mediu în care actorii potențiali de identificare să fie bine pregătiți, să dispună de instrumente și să dorească să identifice persoanele traficate SAU un mediu în care ca priorități se stabilesc alte aspecte care sunt contrare intenției de a acționa împotriva traficului de persoane. Politicile, fie ele la nivel național sau internațional, nu pot în sine ajuta la identificare în mod direct. Cu toate acestea, stabilirea de priorități la nivel de politici, punerea la dispoziție a resurselor necesare, orientarea politicii către cooperarea dintre stat și societatea civilă sau orientarea prin politici a personalului vor influența comportamentul personalului care acționează în prima linie și altor actori din domeniu.

²⁷ Redactat de Torsten Moritz.

²⁸ ICMPD, *Guidelines for the Development of a Transnational Referral Mechanism for Trafficked Persons in Europe: TRM-EU*, Vienna, 2010; ILO, *Operational indicators of trafficking in human beings*, Geneva, 2009; UNHCR, *The Identification and Referral of Trafficked Persons to Procedures for Determining International Protection Needs*, Geneva, 2009; Anti-Slavery International et al., *Protocol for Identification and Assistance to Trafficked Persons and Training Kit*, London, 2005.

Prin urmare, prezenta lucrare încearcă să formuleze o serie de recomandări referitoare la cum un cadru de politici generale mai bun poate contribui la creșterea șanselor persoanelor traficate pentru muncă de a fi corect identificate. Lucrarea își propune să aducă informații în dezbaterile dintre cei care fac politicile, atât la nivel european, cât și la nivel național, cu speranța că astfel poate avea și un impact indirect asupra dezbaterilor de la nivel regional și național.

3.2 Importanța identificării...

Importanța identificării și a referirii nu este o descoperire nouă. Organizațiile neguvernamentale din întreaga Europă, între care și organizațiile partenere din proiectul MIRROR, au subliniat în repetate rânduri²⁹ că identificarea persoanelor traficate este ELEMENTUL ESENȚIAL al oricărei încercări de abordare a traficului pentru muncă. Și este în special esențial din perspectiva accesului la drepturi pentru persoanele traficate, precum și pentru referirea lor ulterioară.

Este de la sine înțeles că o persoană care nu este identificată ca victimă a traficului de persoane nu va beneficia nici de sprijin special și mecanisme de protecție, și nici nu va avea acces la drepturile sale în calitate de victimă a unei infracțiuni, de exemplu, dreptul de a solicita compensații. De asemenea, identificarea este o condiție pentru ca organele de aplicare a legii și organele judiciare să investigheze și să pedepsească traficanții. Chiar dacă, deseori, persoanele care au fost traficate pot să nu recunoască acest lucru, sprijinul juridic, psihologic și social poate fi esențial pentru ele. De multe ori, fără a beneficia de un sprijin adecvat, prejudiciile cauzate, traumele emoționale și psihice suferite în experiența de trafic au un puternic impact negativ asupra șanselor acestor persoane traficate de a-și reconstrui propria viață.

Dacă identificarea persoanelor traficate este un aspect problematic pentru oricare formă de trafic de persoane, în prezent, șansele de a identifica în mod corect persoanele traficate prin exploatare prin muncă sunt marginale în cel mai fericit caz. Acest lucru nu este legat numai de politicile care vizează traficul de persoane ci și de alte politici, în special de politicile din domeniul migrației din Europa.

Având în vedere aceste limitări, o serie de modificări aduse politicilor anti-trafic pot ajuta la creșterea șanselor de identificare a persoanelor traficate. Prin urmare, pentru a contribui la îmbunătățirea politicilor de identificare existente, în paginile care urmează sunt prezentate câteva propuneri care își au originea în bunele practici.

29 Cf. Torsten Moritz/Lilian Tsourdi (Ed.), *Combating trafficking for forced labour in Europe*, Bruxelles, 2011.

Propunerile prezentate mai jos pot să nu pară foarte originale sau ambițioase pentru experții din domeniu. Dar acestea - dacă se transpun în practică - pot ajuta la evitarea greșelilor și la maximizarea impactului organizațiilor care lucrează în domeniul traficului de persoane pentru muncă.

După cum menționează Centrul pentru Drepturile migranților din Irlanda (MRCI):

“Identificarea victimelor traficului de persoane pentru muncă a fost și continuă să fie problematică. Faptul că persoanei în cauză îi revine sarcina de a aduce dovezi pentru a demonstra exploatarea este de natură prohibitivă. Fără o identificare corespunzătoare, drepturile persoanei nu pot fi apărate, acestea fiind de multe ori lăsate într-o situație neclară și incertă. În parte, dificultatea constă în faptul că persoana în cauză este deseori considerată ca fiind migrant ilegal și nu ca o victimă a infracțiunii. MRCI a venit în contact cu persoane acuzate de infracțiuni legate de imigrație, trimise la închisoare și, în unele, cazuri, deportate”³⁰.

Observațiile MRCI se regăsesc și sunt confirmate în rapoarte și studii realizate în întreaga Europă³¹. Multe persoane traficate în scopul exploatării prin muncă nu beneficiază de protecție din partea instituțiilor statului, de regulă din cauza statutului lor de migranți ilegali sau a lipsei permisului de muncă. Chiar mai rău, ceea ce face statul împotriva migrației ilegale sau a muncii la negru, îi face pe acești oameni și mai vulnerabili. Actorii de stat, care teoretic ar putea să identifice persoanele traficate în scopul exploatării prin muncă, dau prioritate (de cele mai multe ori din motive politice) detectării infracțiunilor comise pe baza legislației din domeniul imigrației și permiselor de muncă; apoi, mai degrabă condamnă decât să identifice și să protejeze persoanele traficate.

După cum CCME a subliniat la întâlnirea OSCE din 2009 pe tema Implementării dimensiunilor umane³², eșecul de a recunoaște aspecte de trafic și în migrația ilegală înseamnă, de prea multe ori, că persoana traficată se află în afara țării de exploatare înainte chiar ca exploatatorii să înceapă să se îngrijeze cu privire la faptele lor. Cei care exploatează nu trebuie să se teamă nici de pedepsele legale și nici nu sunt niciodată trase la răspundere de către victimă. Există chiar dovezi că în exploatarea forței de muncă, imigrația are un rol în strategia exploatatorilor de a nu plăti salarii celor care nu au documente. De fapt,

30 MRCI, *Forced Labour and trafficking*, (MRCI website: <http://www.mrci.ie/Forced-Labour-and-Trafficking>, accesat pe 8 iulie 2011). Traducera textului ne oficial.

31 Vezi, între alții, OSCE OSR/CTHB, *An Agenda for Prevention: Trafficking for Labour Exploitation*, Vienna, 2011; --, *Unprotected Work, Invisible Exploitation: Trafficking for the Purpose of Domestic Servitude*, Vienna, 2010; --, *Human Trafficking for Labour Exploitation/Forced and Bonded Labour: Identification – Prevention – Prosecution*, Vienna, 2008; Regionally: European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI), *Trafficking for Forced Labour and Labour Exploitation in Finland, Poland and Estonia*, Helsinki, 2011, pp. 303-304; in an overview: C. Rijken (ed.), *Combating Trafficking in Human Beings for Labour Exploitation*, Nijmegen, 2011, p. 415 f.; ILO, *Concealed chains: Labour exploitation and Chinese migrants in Europe*, Geneva, 2010; ILO, *Forced labour and trafficking in Europe: how people are trapped in, live through and come out*, Geneva, 2008; Anti-Slavery International, *Trafficking for Forced Labour in Europe. Report on a study in the UK, Ireland, the Czech Republic and Portugal*, London, 2006; ACCEM, *La Trata de Personas con Fines de Explotación Laboral. Un estudio de aproximación a la realidad en España*, Madrid, 2006.

32 www.osce.org/odihr/63531

acești muncitori sunt angajați în mod deliberat din cauza situației lor de ilegalitate și denunțați către controalele financiare sau agențiile de imigrare de către propriii lor exploatare când – după săptămâni sau chiar luni de muncă – își cer drepturile salariale promise. În multe cazuri, autoritățile competente își limitează controlul la verificarea existenței documentelor de rezidență și a permisului de muncă. Procedând în acest fel, actorii de stat nu reușesc să meargă mai departe și să investigheze cazurile posibile sau prezumtive de trafic de persoane și nu asigură protecție pentru drepturile muncitorilor migranți, care sunt deseori înșelați în mod fraudulos în ceea ce privește condițiile în care urmează să muncească și să locuiască de către cei care-i recrutează și exploatează – o conduită care, în conformitate cu instrumentele internaționale, constituie trafic de persoane³³.

De aceea, un proces de identificare real și reușit depinde de un larg angajament politic și de o schimbare operațională la nivelul actorilor de stat. Printr-un astfel de angajament se pot depăși atât obstacolele generale care țin de politici, cât și obstacolele de natură practică.

3.3 ... și a îndrumării

Dacă identificarea este esențială pentru recunoașterea nevoii de sprijin pentru persoanele traficate, referirea este esențială pentru oferirea asistenței și protecției. Prin referire, persoanele traficate asistate sunt informate complet cu privire la opțiunile pe care le pot avea pentru viitor și sunt orientate către una sau mai multe organizații pentru a primi tot sprijinul necesar. Acest sprijin se bazează pe nevoile individuale ale persoanei în cauză și, ca un minimum de asistență, cuprinde ajutor material, consiliere psihologică, adăpost adecvat și în condiții de siguranță, îngrijire medicală de urgență, servicii de interpretariat /traducere (dacă e cazul), consultanță juridică și acces la educație pentru copii³⁴. Serviciile de sprijin sunt acordate de o diversitate de organizații guvernamentale și neguvernamentale care, de multe ori, lucrează în parteneriat. Persoanele traficate trebuie să fie informate în mod corespunzător și trebuie să aibă acces la aceste organizații diferite. Referirea calificată, la timp și adecvată este esențială pentru a se asigura că persoanele traficate își pot exercita drepturile.

Referirea se poate face de către o persoană sau de către o organizație. În cazul ideal, există o foarte clară înțelegere în ceea ce privește diferenții actori care fac parte din sistemul de referire local sau național³⁵.

33 Cf. <http://www.osce.org/odihr/39183>

34 Aceasta listă, care nu este exhaustivă, are la bază articolul 12.1 din Convenția Consiliului Europei cu privire la Acțiunea împotriva traficului de persoane. (CETS No.: 197).

35 Cf. OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), *National Referral Mechanisms: Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons*, Varșovia, 2004 care definește mecanismul național de referire ca fiind "un cadru de cooperare prin care actorii de stat își îndeplinesc obligațiile de a proteja și promova drepturile omului pentru persoanele traficate și de a-și coordona eforturile într-un parteneriat strategic cu societatea civilă. Scopul principal al mecanismului național de referire este acela de a asigura că sunt respectate drepturile omului pentru persoanele traficate și de a oferi o modalitate eficientă de referire a victimelor traficului către servicii..." (p. 13).

Sistemul național reprezintă o rețea de organizații diverse (guvernamentale și neguvernamentale) și de persoane fizice care oferă sprijin și servicii pentru o persoană în situație de trafic. Orice persoană traficată poate accesa orice formă de sprijin și servicii pe care le oferă rețeaua, în funcțiile de nevoile sale individuale, prin stabilirea unui contact inițial cu oricare din aceste organizații sau persoane fizice din rețea și poate, apoi, să fie referită fără a fi nevoie să identifice și să contacteze personal pe toți acești actori diferiți. De aceea, de obicei, referirea se realizează între diferiți actori cu competențe /roluri diferite.

3.4 Cadrul legal European existent pentru identificare și îndrumare

În mod surprinzător, legislației europene referitoare la traficul de persoane care, în general, este corect elaborată și, pentru anumite puncte, chiar foarte detaliată, îi lipsesc detaliile în ceea ce privește aspectele legate de identificare.

Directiva UE cu privire la “Prevenirea și combaterea traficului de persoane și protecția victimelor” (Directiva 2011/36/EU)³⁶ obligă Statele membre:

“să ia toate măsurile necesare pentru a stabili mecanisme adecvate de identificare precoce, asistență și sprijin pentru victime, în cooperare cu organizații de sprijin relevante” (Articolul 10.4).

Același document stipulează că:

“Statele Membre promovează formarea /instruirea regulată a angajaților care pot veni în contact cu victimele sau potențialele victime ale traficului de persoane, inclusiv ofițeri de poliție din prima linie, astfel încât aceștia să poată identifica și să se poată ocupa de victimele sau potențialele victime ale traficului de persoane” (Articolul 16.3).

Convenția Consiliului Europei cu privire la Acțiuni împotriva traficului de persoane (2005)³⁷ dedică Articolul 10 special “Identificării victimelor” și prevede:

“1. Fiecare parte semnatară va asigura pentru autoritățile sale competente, personal format și calificat în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane, identificării și sprijinirii victimelor, inclusiv a copiilor, și se va asigura că aceste autorități colaborează între ele precum și cu alte organizații de sprijin relevante, astfel încât victimele să poată fi identificate printr-o procedură

36 EU OJ L 101/1 15.04.2011. Directiva înlocuiește Decizia cadru a Consiliului 2002/629/JHA cu privire la combaterea traficului de ființe umane.

37 Intrată în vigoare în februarie 2008.

adecvată ținând seama de situația specială a femeilor și copiilor victime și, atunci când e cazul, să li se emită permise de ședere, în conformitate cu prevederile Articolului 14 din prezenta Convenție. 2. Fiecare parte semnatară va adopta acele măsuri legislative sau de altă natură, după cum este necesar, pentru identificarea victimelor, în colaborare cu alte Părți și organizații relevante de sprijin. Fiecare parte semnatară se va asigura că, dacă autoritățile competente au suficiente motive întemeiate să creadă că o persoană este victimă a traficului de persoane, atunci acea persoană nu va pleca de pe teritoriul său până la finalizarea procesului de identificare ca victimă a unei infracțiuni de către autoritățile competente, conform prevederilor din Art. 18 din prezenta Convenție, și, în aceeași măsură, acestea se vor asigura că respectiva persoană beneficiază de asistență, în conformitate cu prevederile din Articolul 12, paragraful 1 și 2”.

Referirea nu este menționată în mod explicit, chiar dacă Articolul 13 face referire la serviciile care trebuie asigurate.

Astfel, identificarea devine o obligație a Părților semnatare ale Convenției Consiliului Europei, precum și a Statele Membre ale Uniunii Europene. O înțelegere comună pare să fie aceea că instruirea personalului autorităților este esențială pentru identificare și că poliția din prima linie reprezintă unul dintre cei mai importanți actori. Ceea ce rămâne însă foarte neclar este tipul de formare /instruire care ar trebuie asigurat, unde ar trebui să se întâmple și cine ar trebui să o facă. Trebuie ca formarea unor persoane individuale sau a unor grupuri să fie singura activitate sau aceasta ar trebui completată cu mai multe activități sistematice cu privire la identificare? Sau, de exemplu, în afară de poliție, este nevoie și de implicarea altor actori pentru a asigura personal calificat și instruit pentru autoritățile competente? Și care sunt diversele autorități menționate în ambele instrumente legale?

3.5 Provocări operaționale și legale în identificare și îndrumare

Pe fondul acestui context legal, este important să se evidențieze câteva provocări operaționale în ceea ce privește identificarea și referirea. Într-o lucrare referitoare la provocările de abordare a traficului de persoane din sectorul agricol, reprezentantul special și coordonatorul OSCE pentru combaterea traficului de persoane observa:

“În sectorul agricol nu există situații care implică violență, constrângeri fizice și pază armată. Cu toate acestea, destul de des, cei care lucrează în agricultură sunt supuși unor forme mai subtile de constrângere și control. Angajatorii le confiscă pașapoartele și actele de identitate, le rețin salariile și îi avertizează să nu se plângă sau să nu vorbească despre condițiile în care muncesc cu alte persoane. Acești muncitori sunt efectiv blocați din cauza locului izolat în care muncesc și se tem să

nu fie reclamați la autoritățile de imigrație sau organele de aplicare a legii. În cea mai mare parte, acest tip de comportament înseamnă abuz de putere sau abuz de o situație de vulnerabilitate, în sensul celor stipulate în Protocolul cu privire la traficul de persoane al Națiunilor Unite³⁸.

În același Raport, se menționează:

“Din cauza unei viziuni restrictive a ceea ce înseamnă trafic de persoane, actorii guvernamentali nu reușesc întotdeauna să-i recunoască pe muncitorii exploatați ca victime ale traficului de persoane. Definițiile traficului de persoane din legislații nu includ și traficul pentru muncă. Reflectările traficului în media perpetuează stereotipul victimei traficului ca fiind femei sau fete implicate în sexul comercial. Problemele legate de ‘imigrația ilegală’ favorizează considerarea imigranților ilegali ca fiind mai degrabă ‘infractori’ și nu victime”³⁹.

Raportul se continuă cu o descriere a unor probleme de ordin practic legate de referire:

“Pentru că aproape toate victimele traficului sunt departe de casă, ele au nevoie de o paletă foarte largă de servicii sociale și de sprijin – îngrijire medicală, spațiu de locuit, transport, interpret /mediator cultural, consiliere și consultanță juridică. Cu toate acestea, în majoritatea țărilor sunt puține serviciile destinate victimelor traficului de persoane. În cazul în care aceste servicii există, acestea sunt adaptate pentru victimele traficului de persoane, exploatate sexual. De exemplu, în Marea Britanie, există un singur adăpost finanțat de guvern pentru victimele traficului de persoane și acesta este destinat numai femeilor victime ale traficului de persoane, exploatate sexual... Procurorii din Italia au atras serios atenția asupra lipsei generale de facilități de cazare (adăposturi) pentru migranții bărbați”⁴⁰.

Aceste observații sunt departe de se limita numai la sectorul agricol, ci cuprind multe alte sectoare ale economiei. În studiul realizat în 2011 în cooperare cu parteneri din cinci țări europene⁴¹, CCME a evidențiat o problemă mult mai generală. S-a constatat că o zonă deosebit de problematică în sistemul juridic al mai multor țări este înțelegerea a ceea ce presupune traficul de persoane pentru muncă. Diferențierea dintre sclavie, exploatare prin muncă și exploatare prin muncă ca rezultat al traficului de persoane s-a dovedit deseori ca fiind neclară, pe de o parte ca definiție dar, și mai mult decât atât, ca aplicare practică. Acest lucru face identificarea inițială foarte dificilă și ulterior se dovedește a fi problematică în procesele din instanță.

38 OSCE, *A Summary of Challenges on Addressing Human Trafficking for Labour Exploitation in the Agricultural Sector in the OSCE Region*, Viena 2009, p. 36. Traducerea textului ne oficial.

39 Idem., p. 42. Traducerea textului ne oficial.

40 Idem., p. 44. Traducerea textului ne oficial.

41 Republica Cehă, Grecia, Irlanda, Italia, România.

La fel de problematice sunt acele concepte destul de generale /cuprinzătoare - ca cel utilizat în România – unde, în definiția a muncii forțate se face referire la „executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii ...sau la încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate” (Legea 678/2001). În țări în care încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă reprezintă o realitate în cea mai mare parte a economiei, un astfel de concept cuprinzător pare să descurajeze orice acțiuni decisive. De asemenea, cercetările de la nivel național au evidențiat lipsa de orientare sau orientarea inadecvată din partea oficialităților cu privire la interpretarea respectivelor prevederi: termeni ca „exploatare”, „muncă forțată” și „sclavie” rămânând destul de vagi sau ambigui în multe țări⁴².

Aceste observații pot fi una din explicațiile pentru care ratele de identificare sunt încă atât de scăzute în ceea ce privește traficul de persoane pentru exploatarea prin muncă. Dacă orice statistică referitoare la trafic trebuie tratată cu prudență, estimarea Organizației Internaționale a Muncii de 270.000 persoane traficate în țările industrializate (din care 32% reprezintă exploatare economică⁴³) poate însemna că cele numai câteva sute de cazuri raportate oficial la nivelul Uniunii Europene în fiecare an⁴⁴ reprezintă doar vârful unui aisberg.

Într-adevăr, în 2007, Comisia Europeană a confirmat că:

“Practicile naționale arată că majoritatea persoanelor traficate, sau o mare parte a acestora, nu este identificată de organele de aplicare a legii, ci de societatea civilă și de cetățeni. Prin urmare, Statele Membre trebuie să sprijine acele servicii ale organizațiilor societății civile care au ca scop împuternicirea persoanelor traficate și sprijinirea acestora pentru a se redresa”⁴⁵.

Chiar dacă rolul organizațiilor societății civile este, cu siguranță, unul principal pentru identificare, acest lucru nu înseamnă că aceste organizații sunt și cele cărora le revine responsabilitatea oficială a identificării. Există o experiență larg răspândită care arată că organizațiile societății civile dețin indicații solide despre anumite situații care constituie cazuri de trafic prin muncă dar actorii de stat responsabili de identificarea formală a acestora nu au, de regulă, aceeași opinie și, prin urmare, pentru astfel de cazuri nu fac nici un fel de referire⁴⁶. În acest context, pentru anumite cazuri, organizațiile societății civile și-au exprimat îngrijorarea față de seriozitatea cu care este luată în considerare identificarea cazurilor de trafic

42 Moritz/Tsoudi 2011 (notă subsol 1), p. 11.

43 ILO, *Minimum estimates of forced labour in the world*, 2005.

44 Cf Moritz/Tsoudi (nota de subsol 1), p. 12; *E-notes, Report on the implementation of anti-trafficking policies and interventions in the 27 EU Member States from a human rights perspective (2008 and 2009)*, Capodarco di Fermo, 2010.

45 European Commission DG JLS, *Recommendations on the identification and referral to services of victims of trafficking in human beings*, Bruxelles, 2007, p. 2. Traducerea textului ne oficial.

46 Deși este clar că decizia formală, dacă este un caz de trafic sau nu, poate, în sensul strict al legii penale, să fie luată numai de către o instanță, actorii de stat sunt cei care fac, de obicei, prima evaluare prin care stabilesc dacă un caz va fi trimis sau nu în urmărire penală.

prin muncă de către guverne și agențiile acestora⁴⁷. Există o îngrijorare în special cu privire la modul de înțelegere, bazat pe stereotip sau confuz, a ceea ce constituie trafic de persoane de către ofițerii de poliție din prima linie – de exemplu, ei pot înțelege traficul de persoane numai în contextul exploatării sexuale sau atunci când este legat de migrația ilegală.

Grupul de monitorizare anti-trafic din Marea Britanie⁴⁸, citează dintr-un interviu cu un ofițer de aplicare a legii:

“Uneori, lucrătorii casnici sunt aduși aici sub niște pretexte false, dar nu sunt în ilegalitate. Nici o persoană care lucrează în domeniul casnic nu este o victimă traficată pentru că au ajuns aici în mod legal. Aceste persoane pot fi victime ale multor infracțiuni, abuzuri, sechestrări, exploatări dar nici una dintre ele nu a fost forțată sau adusă cu forța. Nu încearcă să scape până să ajungă aici. Vor să ajungă aici pentru că-și doresc o viață occidentală, este mai atractivă și înseamnă mai multă libertate”⁴⁹.

De asemenea, au fost exprimate îngrijorări cu privire la discriminarea de facto a anumitor grupuri de victime în procesul de identificare⁵⁰. În acest context, s-a subliniat că există considerente politice de altă natură, cum ar fi intenția de a reduce pretinsa imigrație ilegală care sunt, pur și simplu, mai puternice în dezbateră de la nivel de politici decât intenția de a combate traficul de persoane și, ca urmare, fac ca politicile anti-trafic să fie lipsite de sens.

După cum reiese clar și din citatul de mai sus, recunoașterea elementului de forță sau amenințare sau vulnerabilitate poate reprezenta o problemă pentru angajații autorităților, mai ales dacă persoana traficată a fost inițial de acord cu anumite aspecte ale situației care, ulterior s-a dovedit a fi o situație de trafic de persoane.

În acest context existent, este clar că organizațiile societății civile trebuie să continue să joace un rol esențial în a milita și a susține un cadru de politici mai bun pentru o identificare și o practică adecvate.

47 UK Anti-trafficking Monitoring Group, *Wrong kind of victim? One year on: an analysis of UK measures to protect trafficked persons*, Londra, 2010.

48 UK Anti-trafficking Monitoring Group.

49 Idem, p. 35. Traducerea textului ne oficial.

50 Idem și UK Anti-trafficking Monitoring Group, *Briefing Discrimination in the identification process*, Londra, 2010.

3.6 Indicatori: utilitatea și limitele pentru identificare

După cum s-a arătat anterior, numărul de cazuri de victime ale traficului de persoane pentru exploatare prin muncă identificare cu succes este foarte mic iar legislația europeană oferă prea puține îndrumări directe despre identificarea corectă a acestor victime. În ultimii ani, s-a acordat o atenție considerabilă elaborării și schimburilor de indicatori în ceea ce privește traficul de persoane pentru exploatarea prin muncă. Toate acestea s-au întâmplat în speranța că niște indicatori clari și acceptați pot duce la o mai bună identificare. Cel mai cuprinzător set de indicatori a fost elaborat de Organizația Internațională a Muncii⁵¹. Sunt identificați 67 indicatori, grupați în 6 categorii, de nivel slab, mediu sau ridicat, prin care se realizează ghidarea pentru evaluarea cazurilor⁵². Testarea acestor indicatori s-a făcut în Republica Moldova, pe un grup de migranți returnați, intervievați într-un sondaj despre forța de muncă și s-au obținut câteva indicații legate de prevalența traficului de persoane⁵³. Concluzia acestui sondaj a fost că 40% din toți migranții economici (care pleacă pentru a găsi un loc de muncă) au trecut printr-o experiență de exploatare pe durata șederii și că 7,8% au fost efectiv traficați. Nu se menționează dacă aceste constatări au dus și la inițierea unor investigații.

Exerciții similare de aplicare și promovare a indicatorilor (vizând exclusiv sau parțial traficul de persoane pentru muncă) au reprezentat partea esențială a activităților desfășurate în ultimii ani⁵⁴. Cu toate acestea, există o oarecare îndoială dacă acești indicatori sunt suficienți pentru a îmbunătăți procesul de identificare. După cum arată studiul realizat în Moldova, indicatorii pot ajuta enorm atunci când se stabilește contactul inițial cu o persoană (potențial) traficata în scopul exploatării prin muncă și atunci când se face o analiză a cazurilor, deseori prin interviuri cu persoana afectată. Cu toate acestea, pentru a ajunge în acest punct, trebuie îndeplinite o serie de pre-condiții care pot duce la o analiză mai atentă a unui caz presupus a fi un caz de trafic de persoane. Aceste precondiții sunt cele care trebuie încurajate și puse în aplicare prin orientările de politici.

În plus, în practică, pentru a ajunge la o aplicare coerentă a legislației existente este nevoie de o înțelegere comună a conceptelor și indicatorilor. O astfel de înțelegere comună este de ajutor și prin faptul că favorizează dialogul permanent și constructiv dintre toți actorii implicați în mecanismele de

51 Indicatorii au fost elaborați printr-un proces participativ în rândul experților de la nivelul Uniunii Europene, care au luat parte la un sondaj organizat în două runde. Prin așa-numita metodologie "Delphi" li s-a permis experților să-și exprime opinia și expertiza de două ori și să reacționeze și la opiniile celorlalți. Vezi site: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_105023.pdf

52 OIT, *The cost of coercion*, Geneva, 2009, p. 13.

53 Idem, p. 14.

54 Exemplu, UNODC, *Human Trafficking Indicators*, Vienna, 2008; UNODC/UN.GIFT, *Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners*, New York, 2009, p.4 ff.; UK Human trafficking Centre, *National Referral Mechanism for Child Victims of Trafficking Report form*, section C, version 2009, *National referral mechanism for potential (adult) Victims of Trafficking Report form* sections B-F.

identificare și referire (respectiv, ONG-uri, organe de aplicare a legii, sindicate, inspectorate de muncă, procurori, sisteme judiciare, etc.). Un astfel de dialog duce la identificarea punctelor forte și a celor slabe ale identificării și mecanismelor de protecție care există într-un anumit context.

3.7 Recomandări de politici

În ultimii ani, o serie de actori au început să formuleze propuneri de politici pentru o politică de identificare – prietenoasă și pentru practică⁵⁵. În jurul acestor publicații și a observațiilor extrase din practică s-a generat un oarecare consens. Cele mai importante propuneri de politici sunt prezentate pe scurt în următoarele recomandări:

- **Revizuirea terminologiei din legislațiile naționale**

În cele mai multe țări, originea prevederilor legale referitoare la traficul de persoane pentru muncă este strâns legată de documentele legale elaborate la nivel internațional, cum este Protocolul de la Palermo⁵⁶ sau instrumentele relevante elaborate de Uniunea Europeană sau de Consiliul Europei⁵⁷: deseori, în legislațiile naționale a fost introdusă definiția traficului de persoane care să includă și alte forme de exploatare, și nu numai pe cea sexuală, ca rezultat al faptului că o țară care a ratificat /a fost condiționată de o convenție internațională. Acest lucru are niște dezavantaje la nivelul practicii: definiția din câteva state este definiția din Protocolul de la Palermo, tradusă direct, deseori *ad literam*. Definiția din Protocolul de la Palermo este extrem de complexă în limba în care a fost redactat acest document. După traducere, definiția pare mai degrabă, stângace' sau ruptă de context și riscă să fie greșit înțeleasă sau să nu fi de loc înțeleasă, devenind complet lipsită de orice semnificație. De aceea, este recomandabil să se analizeze legislația anti-traffic națională și să se formuleze o definiție accesibilă și cuprinzătoare în limbile în care se face traducerea. Este de preferat ca analiza legislației naționale să se realizeze cu consultarea largă a practicienilor pentru a crește la maximum valoarea adăugată a practicii pentru munca practicienilor.

55 Comisia Europeană 2007 (vezi notă de subsol anterioară); On the Road (ed.) E-notes, op. cit., p. 81 ff.; Kutalkova Petra, *The Narrow Gateway to Human Rights; Identification of Trafficked Persons in the Czech Republic*, Praga, 2010; OSCE, *Trafficking in Human Beings: Identification of Potential and Presumed Victims A Community Policing Approach*, Viena, 2011.

56 Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transfrontaliere organizate, 2000.

57 Dacă OSCE are o importanță esențială în dezvoltarea de expertiză operațională cu privire la combaterea traficului, a avut un rol mai puțin semnificativ în a avansa concepte / definiții legale ale traficului.

- Verificări și modificări în logica legislativă

În logica legislativă, pe direcții similare (de exemplu, cea a codului penal), legislația anti-trafic a fost deseori pusă într-un context în care nu putea fi foarte clar separată de alte legi, de exemplu, legea cu privire la migrația ilegală și, în particular contrabanda /traficul cu migranți. Din punct de vedere istoric, legile care privesc ambele subiecte au fost adoptate în același timp datorită faptului că – între altele - Convenția de la Palermo cu privire la crima organizată transnațională a inclus trei protocoale⁵⁸: unul referitor la traficul de ființe umane, unul referitor la contrabanda /traficul cu migranți și altul referitor la traficul de arme. Prin urmare, în multe țări, traficul de ființe umane și traficul cu migranți au fost grupate împreună într-o logică legislativă, de exemplu, în codul penal. Această logică afectează modul de abordare a traficului de persoane, care se concentrează mult mai clar pe aspectele de exploatare ale fenomenului decât migrația (ilegală).

De asemenea, deseori se argumentează că traficul de persoane și contrabanda /traficul de migranți sunt infracțiuni comise de grupuri similare și, prin urmare, trebuie abordate în aceeași logică legislativă. Un argument similar ar putea fi adus pentru a include traficul de droguri sau de arme în aceeași logică legislativă - ceea ce nu se întâmplă de loc așa.

De aceea, trebuie să se țină seama de dacă – în contextul sistemului legislativ național respectiv – legislația anti-trafic poate fi pusă într-un context logic în care traficul de persoane să poată fi, sau clar și vizibil identificat ca infracțiune conform unei legislații proprii, sau pus într-un context de legislativ, de exemplu, în legislația împotriva sclaviei sau exploatării prin muncă.

- Atribuire de responsabilități și resurse organizaționale clare

O recunoaștere adecvată a traficului de persoane în sistemul legislativ trebuie susținută de responsabilități organizaționale clare de identificare și referire la nivel de guvern și de societate civilă.

În 2010, o coaliție de ONG-uri reprezentând toate cele 27 de state membre ale Uniunii Europene observa⁵⁹ că în majoritatea statelor membre, ori nu există nici un fel de agenție de identificare a fenomenului, ori că responsabilitățile sunt confuz atribuite între diferiți actori. În plus, se sublinia că, în mai multe din statele membre, nu există proceduri standard de operare. Această constatare, care a acoperit o anumită formă a traficului de persoane, este și mai evidentă în domeniul traficului pentru muncă: câțiva actori cu responsabilități de identificare și referire sunt foarte clar specializați în probleme care țin de

58 Al doilea protocol de la Palermo este *Protocolul împotriva traficului (contrabanda) cu migranți pe uscat, apă sau aerian, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transfrontaliere organizate*, 2000. Un al treilea protocol se referă la traficul de arme.

59 On the Road (nota de subsol 17), p. 83f.

prostituție sau de sprijinul acordat femeilor în situații vulnerabile dar care au competențe limitate în ceea ce privește traficul pentru muncă.

De aceea, este extrem de important ca guvernele să confere unor organisme specializate competențe în domeniul traficului pentru muncă în ceea ce privește identificarea acestui fenomen. Teoretic, acest organism poate fi același care are competențe și pentru identificarea fenomenului de trafic de persoane în scopul exploatării sexuale, cu condiția ca acesta să dispună de personal care să fie competent și pentru trafic de persoane în scop de muncă. De aceea, orice politică prin care se încearcă întărirea capacității de identificare a instituțiilor de stat în domeniul traficului de persoane pentru muncă trebuie să aloce resurse **suplimentare** pentru acest lucru. Experiența din câteva state arată că adăugând pur și simplu “identificarea traficului pentru muncă” pe lista de responsabilități a instituțiilor existente (care au deja o lungă listă de responsabilități, dar care nu primesc și resursele suplimentare necesare – de exemplu, inspectorii de muncă sau unitățile de poliție de investigare a infracțiunilor) nu duce la îmbunătățiri în ceea ce privește domeniul identificării. În ambele cazuri, există nevoia de a da agențiilor specializate un mandat specific pentru identificare și referire, de preferat într-un cadru oficial, de exemplu un mecanism național agreat de identificare și referire, care să includă traficul de persoane pentru muncă sau printr-un memorandum de înțelegere.

- **Implicare de “noi” parteneri în rețelele de referire și în formare – unde este necesar**

Intenția de a aborda, în manieră integrală traficul pentru muncă printr-o mai bună identificare și referire, trebuie susținută de o revizuire a rețelelor de referire, a structurilor de cooperare și a eforturilor de formare existente între actorii guvernamentali și neguvernamentali. Este foarte clar că traficul pentru muncă nu poate fi abordat exclusiv numai de acei actori guvernamentali și neguvernamentali care sunt deja activi în munca anti-traffic pentru exploatare sexuală. Cu toate acestea, deseori, practica sistemelor de referire sau a structurilor de cooperare (de exemplu, structuri de lucru inter-ministeriale, mese rotunde între ONG-uri și instituții guvernamentale) arată că organizațiile cu experiență în domeniul muncii și cele prezente în domeniul muncii la nivel mondial nu sunt de loc sau doar marginal implicate în rețelele de referire anti-traffic. De aceea, politicile trebuie să încurajeze eforturile pro-active pentru a împiedica astfel de organizații (în primul rând, și cele mai importante: ministerele muncii, inspectoratele pentru muncă, sindicatele, asociațiile profesionale, asociații ale lucrătorilor migranți) în rețelele de referire. Partenerii din rețelele de referire /structurile de cooperare existente trebuie să se întrebe și ele dacă rețeaua existentă este sensibilă la exploatarea prin muncă și cum pot fi incluși în rețea parteneri cu competențe specifice (sau cum partenerii existenți pot fi capacitați să abordeze traficul pentru muncă). Numirea unei persoane /organizații din rețeaua existentă în calitate de coordonator pentru stabilirea contactului cu parteneri noi poate asigura sustenabilitatea acestui proces. Coordonatorul va avea ca sarcină să implice noi parteneri și să identifice resursele necesare implicării de noi parteneri. Efortul de implicare de noi parteneri poate însemna și posibilitatea de a forma /instrui noi actori și de a-i specializa în domeniul referirii.

- Dezvoltarea de îndrumare operațională privind legislația și definițiile existente

După cum s-a subliniat anterior, în practică, definiția sau definițiile existente ale traficului conduc deseori la o serie de dificultăți în activitatea practică, de exemplu, dificultăți în identificare pentru că definițiile nu sunt înțelese sau sunt ambigui. Chiar și în cazul unor formulări mai clare, definițiile tot trebuie transpuse în practică. În acest sens, este esențial ca autoritățile responsabile ale statului să elaboreze ghiduri și să disemineze materiale de îndrumare operațională în care să explice legislația existentă într-o manieră mult mai practică și în care să se evidențieze termenii de referință pentru intervenții. Dacă în cazul traficului pentru exploatare sexuală astfel de materiale există, pentru traficul pentru muncă astfel de ghiduri detaliate încă lipsesc. În unele situații, nu există nici un fel de materiale, în alte situații acestea nu țin seamă de contextul național /regional; sau, pentru alte situații, există materiale adecvate dar sunt disponibile numai în “versiuni internaționale” (respectiv, în principal, numai în limba engleză). Mai există și situația în care astfel de materiale de îndrumare sunt disponibile și adecvate dar nu au ajuns niciodată la practicienii care au nevoie să le folosească.

Pentru această etapă a exercițiului, indicatorii și listele de verificare pot avea un rol foarte important, mai ales dacă sunt explicați prin folosirea de exemple practice. De asemenea, schimburile dintre practicieni s-au dovedit a fi o modalitate foarte utilă de analiză a legislației în vigoare și discutare a cazurilor de trafic pentru muncă din propria lor perspectivă profesională. Astfel de schimburi au contribuit la mai clara înțelegere comună a fenomenului traficului pentru muncă la nivelul practicii.

- Reevaluarea aspectului care ține de locul unde se poate realiza cel mai bine identificarea

În ultimii ani, în discuțiile și dezbaterile legate de activitățile de conștientizare și de formare pe tema identificării, s-a acordat o atenție deosebită rolului celor însărcinați cu paza frontierei, poliției de frontieră și funcționarilor vamali. Acest lucru este motivat de părerea unanim răspândită că persoanele traficate ar putea fi identificate la punctele de frontieră de ieșire din țara de origine și de intrare în țara de destinație. Ar fi foarte util să se facă o evaluare dacă poliția de frontieră și lucrătorii vamali sunt într-adevăr actori cheie pentru identificarea persoanelor traficate și dacă frontiera este realmente locul relevant pentru identificare sau dacă intervenția la frontieră și formarea personalului de frontieră ar trebui să se concentreze pe alte aspecte /subiecte.

Motivul pentru care frontiera nu este locul potrivit pentru identificarea persoanelor aflate într-un proces de trafic este unul foarte simplu. În conformitate cu definițiile internaționale și europene, traficul de persoane este definit printr-o combinație de acte specifice (de exemplu, recrutare, primire, găzduire... a unei persoane) în combinație cu unul sau mai multe mijloace specifice (de exemplu, amenințare, înșelăciune) pentru un scop specific (exploatare). La trecerea frontierei, cele mai multe din persoanele (potențial) traficate nu au fost încă supuse exploatării. De asemenea, un număr mare de per-

soane traficate sunt traficate prin înșelătorie. În acest caz, în momentul trecerii frontierei nu există nici o posibilitate de a ști dacă oferta de muncă este una de bună credință (*bona fide*) sau dacă este doar calea care duce la trafic și exploatare. Acest lucru este valabil și în cazul trecerii legale dar și în cazul trecerii ilegale a frontierei. În ambele cazuri, pot exista o serie de indicii care să arate că persoana poate fi în situație de risc de a fi traficată, dar aceste indicii sunt la fel de valabile și în cazul persoanelor care nu vor fi niciodată afectate de trafic. În majoritatea cazurilor, la punctul de trecere a frontierei nu este încă suficient de clar dacă aceste persoane au fost sau nu înșelate. De aceea, în momentul trecerii frontierei este practic imposibil să se stabilească dacă se întâmplă sau nu trafic de persoane.

Din această perspectivă, frontiera poate fi un loc foarte util pentru a distribui materiale informative pentru cei care pot fi afectați de traficul de persoane (de exemplu, pliante care să-i avertizeze pe călători asupra potențialelor riscuri de exploatare și să ofere detalii referitoare la liniile telefonice de tip *helpline*) contribuind astfel la prevenirea traficului de persoane⁶⁰. Cu toate acestea și în limita câtorva excepții, frontiera nu poate fi un loc util pentru identificare. Există și o serie de dovezi de intervenții dăunătoare la frontieră, care au fost făcute cu intenția de a stopa traficul de persoane. În câteva țări, poliția de frontieră pare să fi interzis în mod sistematic trecerea anumitor grupuri, considerate de aceasta ca fiind în situație de risc (de exemplu, femei singure, de o anumită vârstă, călătorind singure). Această intervenție, nu numai că reprezintă o încălcare a drepturilor fundamentale ale celor afectați dar, de regulă, reorientează aceste persoane către persoane care se ocupă de aranjamente de trecere ilegală a frontierei.

De asemenea, frontiera nu este locul ideal nici pentru persoanele traficate care se întorc în țara lor de origine. La întoarcere, exploatarea s-a produs deja dar este foarte dificil să se strângă dovezile necesare legate de locul de exploatare și de exploatatori. Persoanele traficate, traumatizate sau rușinate de experiența prin care au trecut, rareori doresc să vorbească despre asta cu persoane oficiale.

În ciuda acestor limitări, pot să existe cazuri ocazionale de identificare a persoanelor traficate la frontieră. Spre deosebire de frontieră, s-a subliniat în repetate rânduri că inspecția muncii poate avea un rol esențial în identificare⁶¹. Cu toate acestea, inspectoratele de muncă sunt, deseori, lipsite de resursele necesare și nu sunt instruite corespunzător pentru a-și desfășura principalele lor activități, inclusiv identificare. O utilizare mai bine direcționată a resurselor în scopul identificării persoanelor traficate⁶² se poate realiza prin susținerea eforturilor /măsurilor de identificare la locul de muncă și prin îmbunătățirea instruirii pentru inspectoratele de muncă. Instruirea personalului de frontieră rămâne un lucru necesar și trebuie

60 În particular, în cazul minorilor care sunt într-o situație suspectă atunci când călătoresc neînsoțiți sau cu persoane care nu sunt neapărat tutori legali, este foarte util să fie consiliați și referiți cu respectarea interesului suprem al copilului.

61 Cf. ILO, *Forced Labour and Human Trafficking A handbook for Labour Inspectors*, Geneva, 2008; ILO, *Labour inspection in Europe: undeclared work, migration, trafficking*, Geneva, 2010.

62 Situația este, evident, diferită dacă scopul principal este de a identifica migrații ilegale sau persoanele cu care se face contrabandă.

consolidată și încurajată pentru alte scopuri (de exemplu, prevenire și referire către protecția copilului). În ceea ce privește identificarea, există și alte locuri care trebuie luate în considerare, în timp ce activitățile complexe de identificare trebuie asigurate cu resursele adecvate și necesare.

- **Revizuire regulată a indicatorilor /listelor de verificare legate de noile tipare de exploatare**

S-au spus foarte multe lucruri despre utilitatea dar și despre limitările indicatorilor și a listelor de verificare. Utilitatea listelor de verificare și a indicatorilor depinde în primul rând de actualizarea lor regulată. S-a observat foarte clar că în domeniul traficului pentru exploatare sexuală tiparele de exploatare s-au modificat considerabil într-o perioadă de numai câțiva ani⁶³ și că practica oferă o serie de dovezi că acest lucru este valabil și în cazul traficului pentru muncă. Pentru a fi cu adevărat semnificative, indicatorii și listele de verificare trebuie revizuite cu regularitate iar versiunea actualizată trebuie trimisă tuturor factorilor anti-trafic, mai ales celor cu responsabilități în identificarea persoanelor traficate.

În realitate, listele de verificare /indicatorii învechiți /depășiți se dovedesc a fi contraproductivi pentru identificare. Practicienii care folosesc liste de verificare și indicatori învechiți /depășiți nu mai pot să recunoască o situație de trafic pentru că elementul care a fost considerat un indicator esențial / puternic nu mai este relevant /de actualitate. Spre exemplu, cele mai multe din listele de verificare și indicatorii elaborați la sfârșitul anilor '90 cereau practicienilor să verifice dacă persoana potențial traficată avea restricții de deplasare în afara unei anumite locații /camere. În prezent, se pare că cele mai multe din persoanele traficate se pot deplasa mai mult sau mai puțin liber dar, în ciuda acestei 'libertăți d mișcare' sunt ținute într-o situație de exploatare prin mecanisme mai puțin vizibile (presiune psihică, amenințări, datorii, etc.). Într-un astfel de caz, practicianul care se bazează pe indicatorul menționat anterior, dintr-o listă de verificare depășită, nu va putea identifica o astfel de situație de trafic.

Ca urmare, revizuirea listelor de verificare trebuie să se bazeze pe cartografierea și monitorizarea sistematică și regulată a tendințelor din domeniul traficului pentru muncă.

- **Încurajarea cooperării practice pentru o înțelegere comună a definițiilor**

După cum s-a evidențiat mai sus, trebuie să se promoveze și să se sprijine un schimb regulat pe tema definițiilor între diferiții actori care reprezintă sectoare și agenții distincte. Politicile anti-trafic pot să încurajeze o astfel de cooperare, de exemplu, prin a sprijini formalizarea acesteia printr-un memorandum de înțelegere. O altă politică pro-activă poate fi finanțarea unor proiecte-pilot pentru a stabili și dezvolta o astfel de cooperare.

63 CCME, *Christian Action and Networking against Trafficking: Action oriented guide for awareness-raising and social assistance Volume III: Trafficking in human beings – new challenges, new partnerships*, Bruxelles 2007, page 13ff.

- **Sublinierea faptului că consimțământul inițial al persoanei traficate pentru exploatare este irelevant pentru identificare**

Instrumentele europene anti-trafic, cum este Convenția Consiliului Europei și recenta Directivă UE, subliniază că consimțământul inițial al persoanei traficate este irelevant în definirea unei situații de trafic⁶⁴. Astfel, dacă unele persoane “nu știu ce le așteaptă, iar altele sunt perfect conștiente de acest lucru, de exemplu, că se vor angaja în prostituție, (...) acest lucru nu înseamnă că ele consimt să fie supuse abuzurilor de toate felurile”⁶⁵. Și acest principiu ar trebui să fie inclus în ghidurile pentru identificare. Destul de des, practicienii asociază traficul cu o situație de forță directă și imediată (literalmente, un scenariu de “înșfăcare de pe stradă și răpire”) fără a reuși să recunoască acele situații în care folosirea înșelăciunii, fraudei sau vulnerabilității duce persoana traficată către un consimțământ inițial pentru respectiva situație.

- **Accentuarea faptului că dorința persoanei traficate de a colabora cu autoritățile este irelevantă în identificare și asistență**

În aceeași măsură s-a observat că procesul identificării formale este deseori îngreunat sau întrerupt dacă persoana traficată nu dorește să coopereze cu autoritățile competente⁶⁶. De asemenea, multe din legislațiile naționale condiționează încă asistența și protecția persoanelor traficate de dorința și /sau capacitatea acestora de a colabora în procesul penal și pedepsirea autorilor infracțiunii⁶⁷. Dimpotrivă, cadrul legal anti-trafic la nivel internațional și european stabilește că Statele Membre trebuie să garanteze necondiționat asistența și sprijinul pentru persoanele traficate, în virtutea principiului fundamental prin care se declară că asistența și sprijinul pentru victimă nu trebuie condiționate de dorința victimei de a coopera.

- **Auto-identificarea/recunoașterea: acordarea unui timp de reflecție pentru victima prezumtivă**

O parte esențială a unui proces de identificare reușit este recunoașterea de către persoana traficată a faptului că a fost într-adevăr traficată (să se auto-recunoască ca victimă). Deseori în practică, există un aspect foarte dificil în identificare pentru că persoana traficată poate să aibă nevoie să treacă o anumită perioadă de timp de la momentul situației de exploatare pentru a putea recunoaște și înțelege pe deplin ceea ce s-a întâmplat. De aceea, orice persoană, întemeiat suspectată că ar fi trecut printr-o situație de

64 Mai exact, Convenția și Directiva stipulează că consimțământul inițial al persoanei traficate este irelevant dacă s-a folosit /este folosit oricare din mijloacele menționate în definiție infracțiunii de trafic (aceste mijloace sunt: amenințarea sau folosirea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra altei persoane).

65 *Convenția Consiliului Europei cu privire la acțiuni împotriva traficului de ființe umane și Raportul explicativ aferent*, Varșovia, 16.5.2005. Traducerea textului ne oficial.

66 Cf. i.e., GRETA – Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Cyprus*, GRETA(2011)8, Strasbourg, 12 Septembrie 2011; GRETA – Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Bulgaria*, GRETA (2011)19, Strasbourg, 14 decembrie 2011.

67 Joint UN Commentary on the EU Directive – A Human Rights-Based Approach, *Prevent, Combat, Protect – Human Trafficking*, Noiembrie 2011.

trafic, trebuie să dispună de o perioadă de timp suficientă pentru a reflecta la experiența pe care a trăit-o⁶⁸. Aceasta înseamnă că politica guvernamentală trebuie (de exemplu, prin îndrumare, prin circulare...) să acorde prioritate perioadei de reflecție în defavoarea unor considerații de altă natură, de exemplu, interesul poliției de a interviua prezumptiva victimă cât se poate de repede pentru a obține dovezi sau - chiar mai rău - pentru a o deporta.

- **Incorporarea identificării în acțiunile curente /generale**

Având în vedere prevalența traficului pentru exploatare prin muncă din diverse sectoare ale economiei care sunt foarte greu accesibile (cum ar fi, în păduri sau fabrici izolate) și capacitatea specializată încă limitată de a aborda traficul pentru exploatare prin muncă, este esențial să avem în vedere în ce mod acțiunile curente /generale existente desfășurate de guvern și societatea civilă pot ajuta la întărirea identificării și referirii. Experiențele de exploatare pot fi descoperite prin acțiunile standard realizate de profesioniști care nu au sarcini directe în domeniul traficului de persoane.

Astfel, abordarea multi-instituțională în combaterea traficului de persoane este esențială și trebuie să implice nu numai inspectorii de muncă, sindicatele, funcționari ai birourilor de imigrație, dar și "angajați ai municipalităților (de exemplu, din sănătate, pompieri, spațiu locativ, departamente de verificare a construcțiilor), agenți fiscali și ofițeri de investigație, agenți de asigurări în sectorul muncii, consilieri care lucrează cu migranți și profesioniști din domeniul medical". De fapt, "în timpul și prin natura muncii lor, acești actori pot detecta semne de trafic și le pot raporta către autoritățile competente și /sau iniția proceduri relevante pentru a continua investigațiile și pentru a referi prezumptiva victimă a traficului"⁶⁹.

În acest scop, pentru a realiza o identificare mai bună și o referire adecvată, este important să se încurajeze promovarea unor proceduri adecvate care să fie urmărite /respectate în acele cazuri în care există suspiciunea că ar fi cazuri de trafic.

- **Abordarea naturii informale a relațiilor de muncă și a vulnerabilității muncitorilor**

Trebuie acordată o atenție sporită contextului mai larg al traficului și implicațiile acestuia asupra identificării: s-a demonstrat în mod cert că traficul pentru muncă reprezintă punctul cel mai înalt al naturii informale a relațiilor de muncă (de exemplu, contracte de muncă neclare, politici de angajare-și-concediere ocazională, de multe ori legate de angajarea temporară). După cum s-a afirmat "odată ce în viața economică și socială...s-au creat buzunarele fără protecție, a devenit posibil ca persoane fizice să

68 Perioada de reflecție' prevăzută în câteva instrumente internaționale și legislații naționale este un bun punct de plecare în acest sens, dar perioada prestabilită (de cele mai multe ori, o luna) poate fi, pentru multe cazuri prea scurtă.

69 OSCE - Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings, *An Agenda For Prevention: Trafficking For Labour Exploitation*, Viena, 2011, p. 39-40.

exploateze serviciile /munca persoanelor traficate sau a persoanele lipsite de libertate într-un alt mod în cadrul acestora⁷⁰. Cu cât relațiile de muncă și zonele economiei sunt mai informale, cu atât mai mult este posibil ca în acestea să apară condiții de exploatare și trafic pentru muncă. De aceea, o politică anti-trafic cuprinzătoare trebuie să insiste pe aplicarea coerentă și respectarea standardelor de muncă. În același timp, în aceste sectoare ar trebui să se inițieze o serie de investigații.

- **Aplicarea standardelor de muncă /angajare în muncă și alocarea resurselor corespunzătoare**

De multe ori, în timp ce politicile se ocupă să analizeze noile modalități de abordare a traficului pentru exploatare prin muncă, cele mai multe din cazurile de trafic ar putea fi identificate printr-o aplicare coerentă și uniformă a standardelor existente, în special, a standardelor de muncă și angajare în muncă așa cum sunt ele incorporate în legislația națională (care, de cele mai multe ori, are la bază Convențiile Organizației Mondiale a Muncii). Dacă la nivel de detalii aceste standarde diferă de la o țară la alta, absența elementelor centrale din aceste standarde reprezintă, de regulă, indicatori cheie pentru trafic (de exemplu, standarde salariale sub standardele agreate la nivel național, standarde inferioare sau inexistente de protecție a muncii, timp liber puțin sau de loc pentru lucrători, deduceri /taxe salariale arbitrare, lipsa asigurărilor pentru lucrători, lipsa documentației corespunzătoare pentru lucrători – cum ar fi statul de plată pentru lucrători). Și, cu toate acestea, este un lucru obișnuit să se constată că standardele de muncă nu sunt respectate /aplicate. În unele cazuri acest lucru se întâmplă pentru că aceste standarde nu se cunosc. Dar, în majoritatea cazurilor, problema centrală este legată de lipsa resurselor pentru respectarea/punerea în aplicare a standardelor, mai întâi și cel mai important, prin controale, dar și prin sancțiuni – dacă este nevoie.

- **Sistem juridic de responsabilitate și răspundere la locul de muncă (sub-contractare)**

Un obstacol important pentru punerea în aplicare a standardelor și identificării (dar și a urmării penale ulterioare) este și sistemul prevalent al sub-contractării la locul de muncă. În multe sectoare (de exemplu, în construcții, servicii de curățenie /întreținere...), sub-contractarea este o practică larg răspândită. Acest sistem face practic imposibilă identificarea responsabilităților finale în cazul nerespectării standardelor de muncă. În câteva țări, a fost adoptată o legislație pentru a stabili dacă există o continuitate a responsabilității⁷¹.

70 Anderson Bridget O'Connell, Davidson Julia, *Trafficking – a demand led problem*, 2002, p.54. Traducerea textului ne oficial.

71 Vezi PICUM, *Ten ways to protect undocumented migrant workers*, Bruxelles, 2005, p. 64. În legea „responsabilității sociale” din Portugalia din 1998, se afirmă că: “conform legii, dacă un lucrător depune o plângere împotriva angajatorului său pentru o situație de presupusă exploatare sau abuz, vina aparține celui care a contractat serviciile lucrătorului. Dacă această persoană nu poate fi găsită, atunci vina aparține persoane care a contractat sub-contractantul și așa mai departe, până ce vina trece asupra angajatorului principal, dacă e necesar” (Traducerea textului ne oficial).

- **Elaborarea de sisteme eficiente de acces la locurile de muncă și de ajungere la locurile izolate**

În anumite cazuri, identificarea persoanelor traficate este foarte dificilă pentru că acestea sunt exploatare în locații izolate sau ascunse (de exemplu, ateliere, zone agricole izolate). Prin urmare, politicile de promovare a identificării trebuie să includă prevederi pentru a putea ajunge și în astfel de locații izolate. Între cele mai utile activități în acest sens ar fi vizitele actorilor guvernamentali și neguvernamentali⁷² în locațiile unde se presupune că există exploatare – dar pentru asta este nevoie de sprijin și resurse adecvate. În alte situații, mergerea direct la locurile de muncă poate pune în pericol starea celor care au fost traficați. Există și cazuri în care accesul la persoana prezumptiv traficată este extrem de limitat, de exemplu, în cazul exploatării domestice. În aceste cazuri, trebuie să existe modalități de ajungere indirectă și de prezentare a serviciilor de sprijin (de exemplu, în locurile de întâlnire a migranților).

72 Cf Moritz/Tsourdi 2011, p. 24ff.

4. Lecții învățate din implementarea metodologiei: remarci ale evaluatorului proiectului⁷³

Nu este tocmai un lucru obișnuit să se includă un raport de evaluare în raportul final al unui proiect European.

Acea pentru care este scrisă o publicație de acest gen, se presupune, în general, că sunt diferiți cei interesați de înțelegerea rezultatelor (cu alte cuvinte, înțelegerea a cum și dacă proiectul a funcționat și care au fost efectele). Pe de altă parte, pentru cei care implementează proiectul, evaluarea este adesea limitată la o serie de costuri și indicatori de ieșire, cu rezultatul că acele rapoarte de evaluare sunt un bun exercițiu în monitorizare, dar un exercițiu slab în evaluare.

De această dată, alegerea a fost diferită.

A lăsa spațiu evaluării înseamnă să accentuezi cultura transparenței, învățare, procese de parteneriat care pot fi îmbunătățite și condiții care permit utilizarea unor bune practici identificate și propuse în această publicație.

Din toate aceste motive, acest raport prezintă rezultatele obținute, dar și aspectele ce necesită îmbunătățiri, exprimate sub formă de "LECȚII ÎNVĂȚATE".

4.1 Introducere

Pentru a evalua Proiectul Mirror, partenerii au stabilit să evalueze rezultatele obținute din testarea metodologiei puse la punct developed pentru identificarea și trimiterea victimelor traficului în vederea exploatării prin muncă. Rezultatele au fost interpretate apoi transversal în paralel cu îndeplinirea scopurilor generale ale proiectului. În acest caz, evaluarea s-a axat în principal pe lecțiile învățate (*evaluarea învățării*).

73 Redactat de Pina De Angelis.

Astfel, datele din acest raport conțin informații despre implementarea acțiunilor proiectului (*performanța*) și mecanismele care au facilitat sau obstrucționat îndeplinirea obiectivelor stabilite.

Metoda de evaluare

Proiectul Mirror a fost evaluat folosind abordarea așa-zisă “teoria programului”⁷⁴. Aceasta poate fi definită ca și presupunerile legate de rezultatele programului/scopurile proiectului ce urmează a fi realizate și strategiile și tacticile pe care programul urmează să le adopte pentru a atinge acele obiective, într-un context “deschis” în care eficiența programului nu este dinainte definită rigid și științific, deoarece se consideră că ar putea fi ajutată de proiecții nu tocmai exacte, efectele noilor factori ce apar pe parcursul implementării ce nu au fost luate în considerare în faza de planificare.

Teoria programului este în general împărțită în două componente: primul, teoria de impact, ia în considerare schimbarea prevăzută ca urmare a programului, conform unui lanț cauză – efect (unde acțiunea A este prevăzută a produce rezultatul B); al doilea, teoria de proces, descrie procesele și activitățile implicate în organizarea și implementarea măsurilor necesare pentru a produce schimbarea prevăzută.

Instrumente de evaluare

Instrumentele de evaluare și monitorizare calitativă și cantitativă folosite au fost, în special:

- Chestionare închise și deschise;
- Baza de date cu numărul de interviuri luate și datele de caz
- Întâlniri de observare și transnaționale
- Interviu pentru evaluare finală.

Acest raport este structurat după cum urmează:

1. Comensurabilitatea și claritatea teoriei programului Mirror
2. Tacticile utilizate – punctele tari și anomaliile procesului
3. Rezultatele metodologiei de testare
4. Evaluarea impactului proiectului: o misiune aproape imposibilă.

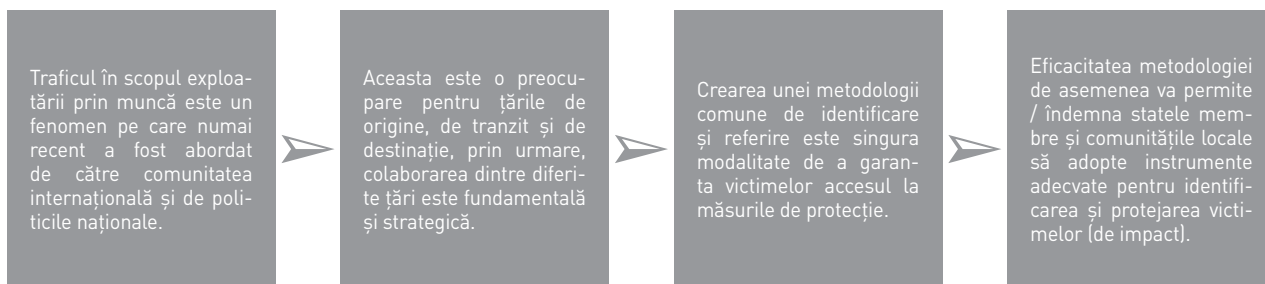
În contextul logicii *evaluării învățării* descrise mai sus, recomandările sub forma “lecțiilor învățate” sunt incluse la finalul fiecărui paragraf. În unele cazuri, aceste lecții au fost propuse chiar de grupul de coordonare a proiectului.

74 Teoria programului este o abordare sistematică a evaluării politicilor publice propuse de trei autori, Rossi, Freeman și Lipsey.

4.2 Corespondența și claritatea teoriei programului Mirror

Această parte analizează presupunerile proiectului, așa cum sunt descrise în modelul aprobat și utilizate de parteneri ca și elemente strategice.

Presupunerile Proiectului:

Structura logică definită în proiect și stabilită în schemă este coerentă și acceptată de toți partenerii. Clarifică accentul pe problemă și pe măsurile ce vor fi implementate pe teren, pentru a rezolva problemele. Aceste elemente au fost, fără îndoială **punctele tari** ale proiectului.

Elemente de slăbiciune: variabilele contextului ce ar putea influența testarea metodologiei nu au fost formalizate suficient și luate în considerare pe parcursul implementării⁷⁵, în special:

- Natura diferită a organizațiilor capabile să ia parte la testarea și implementarea Ghidurilor (ONG-uri; autorități ce aplică legea; magistrați...).
- Nivelul diferit al organizațiilor implicate în testare (naționale versus locale)
- Natura "culturală" proeminentă a percepției asupra traficului de persoane în vederea exploatării prin muncă. Identificarea și trimiterea unor Ghiduri valide este astfel semnificativă dar nu suficientă, dacă nu este însoțită de un efort major pentru a promova o conștientizare a culturii sociale și locale a fenomenului.

75 Se referă în special la lipsa socializării și predicțiilor asupra cum ar fi putut fi tratate aceste variabile pe parcursul testării.

LECȚIA ÎNVĂȚATĂ 1

Accentul clar al structurii logice a proiectului a permis partenerilor să-l implementeze eficient: măsurile au fost implementate conform planificării.

LECȚIA ÎNVĂȚATĂ 2

Predicții exacte și formalizări ale modului în care variabilele contextului pot influența procesele proiectului îi pot ajuta pe cei implicați să definească măsuri corective în ceea ce privește organizarea timpilor de lucru și canalizarea energiilor.

4.3 Tactici utilizate – puncte tari și anomalii ale procesului

Procesele de muncă și colaborare, dezvoltate pentru a defini metodologia pentru identificarea și trimiterea victimelor traficului de persoane în vederea exploatării prin muncă au fost pozitive, atât în ceea ce privește calitatea muncii depuse cât și lecțiile învățate de către partenerii implicați. Promovarea diferitor puncte de vedere, achiziția și reprocessarea materialului existent, atenția acordată diferențelor în terminologie și definirea unui limbaj comun, au fost elementele ce au calificat procesul de planificare deschis colaborării și respectului pentru cazurile individuale. Ghidurile elaborate pentru a fi utilizate de către organizații în timpul testării metodologiei au fost clare și bine structurate⁷⁶. Elaborarea conținuturilor programelor de training pentru a susține utilizarea metodologiei au fost, de asemenea, meticuloase.

Care sunt ariile cele mai critice sau delicate în mod special? Unele dintre acestea sunt consecința directă a variabilelor la care se face referire la punctul 1 (se vedea Comensurabilitatea și Claritatea Teoriei Programului Mirror); altele sunt asociate cu formularea unui buget inițial, uneori cu timpi neadecvați, schimbări ale guvernelor naționale (Spania) și prezenta criză financiară ce a cuprins toate țările Uniunii Europene și, în special, pe cele implicate în proiect.

76 Datele obținute din chestionarele administrate partenerilor, care au testat metodologia.

4.3.1 Care a fost influența acestor variabile?

Există impresia cum că încercările făcute pentru adaptarea și implementarea activităților oferite prin acest proiect, luând în considerare posibilitățile autorităților publice, indivizilor și politicilor naționale și locale. Mai jos este dat un număr de exemple.

4.3.2 În cadrul testării: alegerea nivelului geografic și organizațiilor ce se vor implica

În Italia, în absența unor proceduri naționale formale sau un set de indicatori specifici general acceptați pentru identificarea și îndrumarea victimelor, dar cu protocoale locale semnate de autoritățile care aplică legea, procurori publici, servicii de sănătate, ONG-uri, autorități locale și alte părți importante active pe teren, sistemul de testare adoptat ca parte a Proiectului Mirror a urmat o logică la nivel local. Au fost implicate patru ONG-uri din două regiuni italiene, una în nord-est și una în sud-vest, (Veneto și Campania cu o arie totală de 10,771,906 locuitori).

Încă de la începutul Proiectului, a fost evident că în Spania, o metodologie pentru identificarea și îndrumarea victimelor traficului de persoane în vederea exploatării prin muncă era necesară la nivel național. Pe de altă parte, ca rezultat al alegerilor din politică din noiembrie 2011, implementarea metodologiei a fost amânată. Mai mult, înainte de a-și încheia mandatul, Guvernul a adoptat un protocol general pentru protecția victimelor traficate. Ca rezultat al acesteia, Biroul Procurorului General (*Fiscalía General de Estado*) la nivel național, a participat mai târziu la testarea Proiectului Mirror, semnând Memorandumul de Înțelegere. În Spania, testarea a avut astfel loc la nivel național (aria totală cuprinsă 47,025,000 locuitori).

În România, metodologia a fost testată într-un județ cu 260,563 locuitori din sud-estul țării cu implicarea unui număr de parteneri locali: poliția, tribunalul, ONG-uri și jandarmeria⁷⁷.

Procedura de testare a metodologiei elaborate în cadrul Proiectului Mirror s-a conformat, într-un anume sens la diferitele situații naționale politice. Pe de o parte acest lucru a limitat mult posibilitatea de a compara datele, pe de alta a oferit o mai mare diversitate de informații.

77 Jandarmeria Română este o ramură militară a celor două forțe polițienești din România (poliția civilă și poliția Română). Jandarmeria este subordonată Ministerului de Interne și nu are responsabilitățile și sarcinile poliției militare.

LECȚIA ÎNVĂȚATĂ 3

Anumite tipuri de acțiuni trebuie să fie elaborate într-un context euristic⁷⁸ și acest lucru se întâmplă când variabilele contextului au o influență determinantă asupra proceselor implicate în implementarea acțiunilor. În acest caz, este necesară o bună capacitate de observare, evaluare și re-planificare.

În acest moment, profunda criză financiară din Italia, Spania și România face ca implicarea ONG-urilor, inspectoratelor de muncă, asociațiilor de angajatori, sindicatelor etc. să fie cu atât mai dificilă, atât datorită priorităților curente ale organizațiilor cât și datorită lipsei suportului financiar ce derivă din proiect, lucru ce le-ar permite să dedice resursele umane adecvate pentru a testa metodologia (nu există bugete ad hoc ce pot fi alocate organizațiilor pentru testarea metodologiei).

LECȚIA ÎNVĂȚATĂ 4

Acțiunile strategice necesare pentru a îndeplini obiectivele trebuie însoțite de resurse financiare adecvate

4.3.3 Promovarea percepției fenomenului “trafic pentru exploatarea prin muncă”

Dat fiind accentul puternic asupra construcției și testării Ghidului, promovarea și comunicarea fenomenului traficului de persoane în vederea exploatării prin muncă a căzut pe locul al doilea. În special, filmele promoționale elaborate sunt de o calitate excelentă, atât în conținut cât și în ceea ce privește imaginea. Datorită mesajului clar, scenelor de zi cu zi și limbajul emoțional incisiv, produsul a avut parte de o evaluare extrem de pozitivă din partea partenerilor, a celor ce au participat la conferința finală și acționarilor întâlniți în conferințe și întâlniri naționale.

În ciuda faptului că proiectul nu a definit o strategie adecvată și eficientă pentru înregistrarea filmelor promoționale, partenerii au diseminat filmele, exploatănd diversele canale și rețele din care făceau parte.

78 În acest caz, se face referire la ceea ce literatura de specialitate definește ca fiind abordarea planificării. Proiectul Mirror a fost creat ca parte a unor propuneri europene conform unei abordări sinoptic-relaționale (ca majoritatea proiectelor). Este o abordare mecanică bazată pe o cauzalitate lineară ale cărei presupuneri sunt: este posibil ca factorii cauzali ai unei anume probleme să fie circumscriși; este posibilă implementarea unor acțiuni care modifică aceste probleme în direcția dorită; este posibilă modificarea unor comportamente și atitudini a oamenilor și organizațiilor, conform unei scheme stabilite. Ca și mulți alți factori ce pot interveni, știm niciun loc sau factor de decizie nu poate orienta sau controla o măsură prestabilită, în special când măsura implică diferite organizații puternice (guverne; autorități pentru aplicarea legii, opinia publică) și când natura problemei este puternic determinată de percepția pe care indivizii o au asupra acesteia (de exemplu, traficul de persoane în vederea exploatării prin muncă). Pe de altă parte, în abordarea euristică, activarea acțiunilor și observarea rezultatelor sunt centrul procesului de planificare, urmat de o posibilă re-planificare și activare. În acest caz specific, nu este necesar să definim dinainte mostre de chestionar, nivelul geografic ș.a., deoarece este deja o consecință a activării testării.

În plus, înainte de încheierea proiectului s-a decis îmbunătățirea diseminării filmelor prin implementarea unor măsuri corective precum traducerea lor în limbi relevante precum rusă, chineză, bulgară, arabă, portugheză și franceză.

LECȚIA ÎNVĂȚATĂ 5

Nu este suficient să ai produse bune, este necesar să și investești în promovarea și comunicarea lor prin rețelele disponibile, folosind limbajul adecvat.

4.3.4 Procesul de training

Pachetul de training propus de proiect, pentru susținerea testării metodologiei în diferitele țări a fost bine structurat și eficient în implicarea organizațiilor care, mai târziu, au desfășurat interviurile și le-au folosit în Ghiduri. În evaluarea finală partenerii au simțit că trainingul nu doar că ar fi anticipat implementarea acțiunilor pentru a oferi abilitățile necesare pentru a le administra corect (așa cum a fost cazul), dar că ar fi trebuit să însoțească testarea inițială pentru a întări nivelul de abilități și valida definitiv instrumentul care era testat.

LECȚIA ÎNVĂȚATĂ 6

Managementul timpilor de acțiune, consecințele și/sau contemporaneitatea lor, este un factor ce trebuie programat și monitorizat cu mare grijă, nu doar în termeni de progres al proiectului, dar și în termeni de interconexiune între o acțiune și alta.

4.4 Rezultatele testării Metodologiei

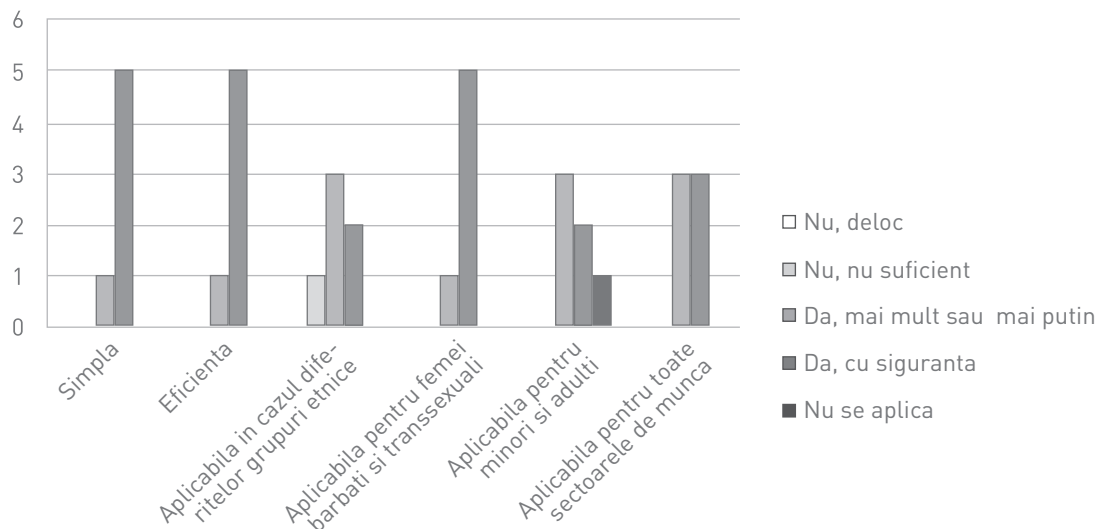
Metodologia elaborată în cadrul Proiectului Mirror a fost testată în trei țări europene: Italia, România și Spania.

Această secțiune prezintă opiniile exprimate de organizațiile implicate în testarea Metodologiei Mirror:

La întrebarea: "Ați spune că metodologia implementată ajută la identificarea și adresarea victimelor traficului pentru exploatarea prin muncă", răspunsul primit de la organizații a fost 100% extrem de pozitiv (Da, întrutotul).

La întrebările ce urmau referitoare la simplitatea și eficiența metodologiei, aproape toate răspunsurile au fost "Da, întrutotul" (a se vedea Graficul 1). Perplexitățile celor ce au răspuns la întrebări s-au centrat în jurul conceptului de aplicabilitate: Metodologia Mirror nu este întotdeauna aplicabilă la toate grupurile etnice și are unele neajunsuri acolo unde e vorba de intervievarea minorilor.

Ați spune că metodologia pusă în aplicare este:

La întrebarea "În ce măsură metodologia este sau nu funcțională? Puteți oferi sugestii pentru a îmbunătăți metodologia testată?" oamenii au răspuns după cum urmează:

- * "Chestionarul este foarte bine structurat, completarea întrebărilor durează câteva ore, pentru noi s-a dovedit a fi util să împărțim interviul în mai multe sesiuni. Poate fi folositor să se traducă chestionarul în mai multe limbi ca operatorii să poată fi ajutați, iar mediatorii culturali să poată vedea modelul primelor interviuri. În cazul nostru, interviurile au avut loc în limba franceză";
- * "Metodologia este în special complicată când este utilizată cu minori neînsoțiți, care sunt reticenți în a oferi anumite tipuri de informații pe parcursul primului interviu. E posibil să ai nevoie de conversații cu

copilul, în repetate rânduri, timp de câteva luni, pentru a obține informații precise și detaliate despre situația lui din țara de origine”;

- * *“ar fi necesară o implicare a diferitor operatori pentru o mai bună funcționare a metodologiei, operatori cu „know how”, diferit și specific, pentru a-i ajuta în identificarea potențialelor victime ale traficului de persoane în vederea exploatării prin muncă”;*
- * *“informațiile despre situația beneficiarilor în țara de origine sau tranzit, pot fi generale. Faptele raportate sunt trimise diferitelor comitete din teritoriile specifice, de aceea sunt supuse unor legi specifice”.*

Implicarea reală a Biroului Procurorului General din Spania a reprezentat o valoare adăugată a testării. Biroul a considerat Metodologia Mirror ca fiind foarte interesantă și în conformitate cu protocolul General Spaniol: pentru aceasta, delegațiilor procurorului din toate teritoriile spaniole li se va recomanda să adopte Ghidul Mirror, când vor începe să conducă și coordoneze lucrările ce urmăresc tranziția și adoptarea Protocolului General Național, al nivel regional și local.

4.5 Evaluarea impactului proiectului: o misiune aproape imposibilă

În ciuda accentului puternic asupra evaluării impactului, din păcate nu există nici timpul și nici resursele financiare relevante pentru a studia posibilele schimbări generate de Proiectul Mirror asupra fenomenului traficului de persoane în vederea exploatării prin muncă.

Întrebările la care am dori să răspundem includ următoarele:

- După finalizarea testării metodologiei, au continuat organizațiile/instituțiile să utilizeze metodologia, sau au utilizat doar o parte din ea în munca lor pentru a detecta, identifica și îndruma persoanele traficate?
- La finalul proiectului, în special legat de înregistrarea unor filme promoționale și distribuirea unor fluturași produși ca parte a Proiectului Mirror, au existat semne că s-a acordat mai multă atenție fenomenului în comunitatea și instituțiile locale? și dacă da, sub ce formă?
- Ca urmare a implementării proiectului, comunitatea și instituțiile locale au acordat mai multă atenție beneficiarilor finali ai proiectului (victimele)?

Așa cum ușor se poate înțelege, în prezent nu sunt disponibile datele necesare pentru a identifica un impact pozitiv sau negativ asupra celor trei subiecte menționate mai sus. Intenția exprimată de Biroului Procurorului General din Spania, de a instrui cei 52 de procurori publici pentru a utiliza metoda elaborată de Mirror este, pe de altă parte, un semnal evident pozitiv.

4.6 Concluzii

Pentru aceia ce încearcă să înțeleagă cum este mai bine să modifice și îmbunătățească anumite mecanisme pentru apărarea drepturilor omului, să reflecte asupra rezultatului experiențelor recente este, cred, în special important și instructiv. Evaluările descrise pe scurt conțin elemente de mare pozitivitate și angajament; în același timp, rămân unele dificultăți legate de evoluția culturală și aparenta ierarhie de nedepășit a priorităților sociale și economice, împreună cu alții asociați cu interesele de muncă și cele economice.

Astăzi, experiența din Proiectul Mirror pare "săracă" în comparație cu subiecte majore precum criza financiară profundă și, în același timp "bogată", deoarece traficul de persoane în vederea exploatării prin muncă este un subiect ce necesită recunoaștere și un cadru de instrumente adecvate la nivel social și politic. Metodologia testată și validată ca parte a Proiectului Mirror a oferit un răspuns la necesitatea de a construi un model inter-sectorial ce depășește stadiul de know-how al sectorului de securitate ce urmează a fi aplicat în diferite domenii ale politicilor naționale și europene.

Glosarul de termeni⁷⁹

Asistență: Aceasta se referă la măsuri, programe și servicii care vizează recuperarea persoanelor traficate, care ar putea include, dar nu se limitează la, locuință adecvată, asistență medicală, psihologică și materială; oportunități de formare profesională, și ocuparea forței de muncă, consiliere și asistență juridică. În primul rând, asistența pe termen scurt și pe termen lung pot fi oferite de către organizațiile non-guvernamentale, guvernamentale sau internaționale în țările de destinație, de tranzit și de origine și pot implica unul sau mai multe servicii.

Consimțământul în cunoștință de cauză: Orice permisiunea liberă, voluntară sau de aprobare la ceva propus sau solicitat, pe baza expunerii tuturor factorilor; luarea deciziilor pe deplin informat, inclusiv gradul de conștientizare a riscurilor implicate și a oricăror alte opțiuni disponibile. Schimbul de informații este o componentă esențială a “consimțământului în cunoștință de cauză”.

Copil: Orice persoană sub optsprezece ani. Copil poate fi, de asemenea, menționată ca “minor”.

Determinarea celor mai bune interese: “descrie procesul oficial, cu garanții procedurale stricte menite să determine interesul superior al copilului pentru decizii deosebit de importante, care afectează copilul. Acesta ar trebui să faciliteze participarea copiilor adecvată, fără discriminare, să implice factorii de decizie din domenii relevante de expertiză, și de a echilibra toți factorii relevanți, în scopul de a evalua cea mai bună opțiune “(ONU, Înaltul Comisar pentru Refugiați, Ghidul UNHCR privind stabilirea celei mai bune interese ale copilului, mai 2008).

Drepturile Omului: Drepturile și libertățile fundamentale și universale la toate ființele umane au dreptul. Ele constau din drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale pe care statele sunt obligate să le respecte pe deplin în conformitate cu standardele comune de ratificate de către legislația națională și internațională.

Evaluarea celor mai bune interese: “este o evaluare făcută prin măsurile luate de personal la copii individual, cu excepția cazului când o procedura de determinare a celui mai bun interes (a se vedea mai sus),

⁷⁹ Glosarul a fost luat în principal, și adaptat de la: Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor de Migrație (ICMPD) și Departamentul pentru Egalitatea de Șanse - Președinția Consiliului de Miniștri (Italia), liniile directe pentru dezvoltarea unui mecanism de Referire transnaționale pentru persoanele traficate în Europa: TRM-UE, 2010.

este necesara, conceputa pentru a se asigura că o astfel de acțiune oferă prioritate interesului superior al copilului. Evaluarea se poate face individual sau în consultare cu alte persoane de către personalul cu expertiza necesară și necesită participarea copilului "(ONU, Înaltul Comisar pentru Refugiați, Ghidul UNHCR privind stabilirea cele mai bune interese ale copilului, mai 2008).

Evaluarea riscului: o procedură formală de a identifica și evalua riscurile asociate cu situația persoanei traficate și viitoare planuri de asistență în țara de origine și /sau de tranzit și de destinație.

Furnizorii de servicii: Organizațiile și persoanele care oferă unul sau mai multe dintre măsurile de sprijin și asistență furnizate persoanelor traficate. Acestea pot include lucrătorii sociali, psihologi, personal adăposturilor, personalul medical sau profesioniști juridici de la ONG-uri, organizații internaționale și organizații guvernamentale.

Integrarea: menționată, de asemenea, ca "incluziune sociale", înseamnă procesul care garantează că aceia aflați în risc de sărăcie și excluziune socială au oportunitățile și resursele necesare pentru a participa la viața economică și socială, asigurarea unui standard de viață, care este considerat acceptabil în societatea în care trăiesc. De asemenea, asigură faptul că aceste persoane au o mai mare participare la luarea deciziilor care afectează viața lor și accesul la drepturile lor fundamentale. Printr-un astfel de proces grupurile vulnerabile au acces la educație, formare, ocuparea forței de muncă, cazare, servicii colective, și de asistență medicală.

Întoarcere: Este o opțiune oferită emigranților să se întoarcă propria lui/ei țară și /sau comunitate de origine. În contextul anti-trafic, revenirea implică nu numai de transportarea fizică a victimei, dar, de asemenea, mecanisme care să asigure că întoarcerea este voluntară, asistată, sigură și demnă.

Managerul de caz: Un manager de caz este principalul punct de contact pentru o persoană traficată și, în plus, el /ea are funcția de a coordona diferite servicii considerate necesare pentru a oferi persoanelor traficate, forme adecvate de asistență și protecție. Managerul de caz funcționează într-o echipă consultativă cu alți profesioniști atunci când urmează a fi luate decizii cu privire la planul de îngrijire pentru fiecare victima.

Mecanismul Național de Referire (MNR): "Este un cadru de cooperare prin care actorii de stat își îndeplinească obligațiile de a proteja și promova drepturile persoanelor traficate, coordonarea eforturilor lor în cadrul unui parteneriat strategic cu societatea civilă. Obiectivele de bază ale unui MNR să se asigure că drepturile persoanelor traficate sunt respectate și oferă o modalitate eficientă de referire a victimelor traficului de persoane la servicii. În plus, MNR pot lucra pentru a ajuta la îmbunătățirea politicii și procedurilor naționale pe o gamă largă de probleme legate de victimă, cum ar fi de ședere și de reglementările de returnare, compensarea victimelor, și de protecție a martorilor. MNR poate stabili planuri naționale

de acțiune și pot stabili puncte de referință pentru a evalua dacă obiectivele sunt îndeplinite. Structura unui MNR va varia în fiecare țară, cu toate acestea, MNR ar trebui să fie concepute pentru a formaliza cooperarea între agențiile guvernamentale și non-guvernamentale care se ocupă de grupurile de persoane traficate”, în conformitate cu definiția prevăzută de OSCE (OSCE /BIDDO, Național de Referire mecanisme - unirea eforturilor pentru a proteja drepturile persoanelor traficate un manual practic, Varșovia, 2004).

Mediator cultural: Mediatorul (un străin masculin /feminin) este un profesionist, care funcționează ca un intermediar între nevoile migrantilor și răspunsul serviciilor publice și ONG-urilor pentru a facilita plasarea cetățenilor străini în contextul social de gazduire.

Permis de ședere: orice permis sau autorizație eliberată de autoritățile unei țări, în forma prevăzută de legislația aceluia stat, care permite unei persoane aparținând unei țări terțe sau apatrid să locuiască pe teritoriul său.

Persoana în risc de trafic de ființe: Orice persoană (adult sau minor), care nu a fost traficată, dar, având în vedere profilul său/ei sau apariția unor indicatori, se confruntă cu o posibilitate mai mare de a fi traficate în viitor.

Potențială victimă: o persoană identificată înainte de a fi exploatată, care prezintă semnele sugestive procesului de trafic. Aceasta diferă de o presupusă victimă, pentru care definiția apare de mai jos (denumit în continuare “persoana potențial traficată”).

Primul punct a notificării: Este instituția /organizația care acționează ca un punct central de informare, referire și acorda sprijinul inițial pentru persoanele presupuse traficate; această instituție poartă responsabilitatea pentru numirea managerului de caz.

Protecție: Aceasta este o componentă esențială a oricărui sistem de asistență, atât pentru siguranța psihică a persoanei traficate și pentru salvagardarea ei /lui cât și perspectivele de incluziune socială în țara de origine, de destinație, sau într-o țară terță.

Protecția datelor: protecția datelor trebuie să fie garantată prin punerea în aplicare periodică a măsurilor de securitate pentru protecția datelor cu caracter personal colectate, stocate și utilizate în deplină conformitate cu legile naționale în vigoare care protejează dreptul la viața privată a oricărei persoane.

Protecția martorilor: serie de măsuri de securitate utilizate pentru a asigura siguranța unui martor implicat în proceduri judiciare. Protecția martorilor poate fi oferită, înainte, în timpul și /sau după procedurile legale și poate include o singură sau orice combinație de măsuri, care sunt orientate spre asigurarea siguranței și securității martorului și familiei lui/ei.

Recuperare: procesul prin care persoanele traficate sunt stabilizate și bunăstarea lor psihică , socială și fizică refăcută.

Reintegrare: A se vedea “incluziunea socială”.

Traficant: Persoana responsabilă pentru traficul unei sau mai multor ființe/e umane /e pentru orice formă de exploatare.

Traficul de ființe umane: “(...) recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare sau folosirea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de o poziție de vulnerabilitate sau prin oferirea sau primirea de plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane, în scopul exploatării. Exploatarea va include, cel puțin, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevarea de organe “(articolul 3, Protocolul ONU pentru prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special femei și copii, completarea Convenției Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transnaționale”, 2000).

Tutorele: persoana care deține responsabilitatea principală pentru bunăstarea copilului și coordonează eforturile tuturor agențiilor implicate pentru a asigura cele mai bune interese ale copilului. Tutorele, de asemenea, servește ca manager de caz, în cazurile de referire a unui copil traficat.

Victimă a traficului de Persoane: O persoană care este subiectul infracțiunii de trafic de ființe umane (a se vedea definiția de deasupra).

Victima identificată a traficului: Se referă la o persoană care a fost identificată ca victimă a traficului de persoane în conformitate cu un mecanism de identificare formală sau informală (de asemenea, menționată ca “persoanele traficate identificate”).

Victimă respusă: O persoană care se presupune a fi o victimă a traficului de persoane, dar care nu a fost identificată în mod oficial de către autoritățile competente sau a refuzat să fie identificată în mod formal sau legal (de asemenea, menționată ca “persoană traficată presupusă”). Presupunsele victime au dreptul la același tratament ca și victimele identificate de la începutul procesului de identificare. În unele țări, această categorie de persoane este menționată ca “victimă”, cu toate acestea, în acest document, o potențială victimă are un înțeles diferit. Vă rugăm să consultați definiția de mai sus.

Bibliografie

- ACCEM, *La Trata de Personas con Fines de Explotación Laboral. Un estudio de aproximación a la realidad en España*, Madrid, 2006
- Anti-Slavery International and others, *Protocol for Identification and Assistance to Trafficked Persons and Training Kit*, 2005
- Anti-Slavery International et al., *Protocol for Identification and Assistance to Trafficked Persons and Training Kit*, London, 2005
- Anti-Slavery International, *Trafficking for Forced Labour in Europe. Report on a study in the UK, Ireland, the Czech Republic and Portugal*, London, 2006
- C. Rijken (ed.), *Combating Trafficking in Human Beings for Labour Exploitation*, Nijmegen, 2011
- CCME, *Christian Action and Networking against Trafficking: Action oriented guide for awareness-raising and social assistance Volume III: Trafficking in human beings – new challenges, new partnerships*, Brussels, 2007
- Churches' Commission for Migrants in Europe, Torsten Moritz/Lilian Tsourdi, *Combating trafficking for forced labour in Europe!*, March 2011
- *Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings and its Explanatory Report*, Warsaw, 16.5.2005
- EU Group of Experts, *Report of the Experts Group on Trafficking in Human Beings*, Bruselas, 22 December 2004
- European Commission DG JLS, *Recommendations on the identification and referral to services of victims of trafficking in human beings*, Brussels, 2007

- European Commission, *Draft Recommendations on Identification and Referral to Services of Victims of Trafficking in Human Beings*, 18 October 2007
- European Commission/Mike Dottridge, *Measuring Responses to Trafficking in Human Beings in the European Union: An Assessment Manual*, 18 October 2007
- European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI), *Trafficking for Forced Labour and Labour Exploitation in Finland, Poland and Estonia*, Helsinki, 2011
- European Union, Official Journal of the European Commission, COUNCIL, *EU plan on best practices, standards and procedures for combating and preventing trafficking in human beings*, (2005/C 311/01), 9.12.2005
- GRETA – Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Cyprus*, GRETA(2011)8, Strasbourg, 12 September 2011
- GRETA – Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings, *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Bulgaria*, GRETA(2011)19, Strasbourg, 14 December 2011
- ILO, *Concealed chains: Labour exploitation and Chinese migrants in Europe*, Geneva, 2010
- ILO, *Forced Labour and Human Trafficking A handbook for Labour Inspectors*, Geneva, 2008
- ILO, *Forced labour and trafficking in Europe: how people are trapped in, live through and come out*, Geneva, 2008
- ILO, *Labour inspection in Europe: undeclared work, migration, trafficking*, Geneva, 2010
- ILO, *Operational indicators of trafficking in human beings*, Geneva, 2009
- ILO, *The cost of coercion*, Geneva, 2009
- ILO, *Minimum estimates of forced labour in the world*, Geneva, 2005

- International Centre for Migration Policy Development (ICMPD) and Department for Equal Opportunities – Presidency of the Council of Ministers (Italy), *Guidelines for the Development of a Transnational Referral Mechanism for Trafficked Persons in Europe: TRM-EU*, 2010
- Joint UN Commentary on the EU Directive – A Human Rights-Based Approach, *Prevent, Combat, Protect – Human Trafficking*, November 2011
- Joy Ngozi Ezeilo, *Report of the Special Rapporteur on trafficking in persons, especially women and children*, 13 April 2011
- Kutalkova Petra, *The Narrow Gateway to Human Rights; Identification of Trafficked Persons in the Czech Republic*, Prague, 2010
- On the Road, Accem, ALC, La Strada International, *E-NOTES - Report on the implementation of anti-trafficking policies and interventions in the 27 EU Member States from a human rights perspective (2008 and 2009)*, 2010
- OSCE - Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings, *An Agenda For Prevention: Trafficking For Labour Exploitation*, Vienna, 2011
- OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), *National Referral Mechanisms: Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons*, Warsaw, 2004
- OSCE OSR/CTHB, *An Agenda for Prevention: Trafficking for Labour Exploitation*, Vienna, 2011
- OSCE OSR/CTHB, *Human Trafficking for Labour Exploitation/Forced and Bonded Labour: Identification – Prevention – Prosecution*, Vienna, 2008
- OSCE OSR/CTHB, *Unprotected Work, Invisible Exploitation: Trafficking for the Purpose of Domestic Servitude*, Vienna, 2010
- OSCE, *A Summary of Challenges on Addressing Human Trafficking for Labour Exploitation in the Agricultural Sector in the OSCE Region*, Vienna, 2009
- OSCE, *Trafficking in Human Beings: Identification of Potential and Presumed Victims A Community Policing Approach*, Vienna, 2011

- OSCE/ODIHR, *National Referral Mechanisms – Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons. A practical Handbook*, Warsaw, 2004
- PICUM, *Ten ways to protect undocumented migrant workers*, Brussels, 2005
- Procura della Repubblica presso il Tribunale di Teramo and others, *Linee Guida per l'approccio alle potenziali vittime di tratta di esseri umani e grave sfruttamento*, Teramo, 2010
- Proyecto Esperanza, *Valoración del nuevo marco jurídico contra la trata de seres humanos. Análisis de casos reales y recomendaciones*, Noviembre de 2010
- Red Española contra la Trata de Personas, *Guía básica para la identificación, derivación y protección de las víctimas de trata*, 2009
- UK Anti-trafficking Monitoring Group, *Briefing Discrimination in the identification process*, London, 2010
- UK Anti-trafficking Monitoring group, *Wrong kind of victim? One year on: an analysis of UK measures to protect trafficked persons*, London, 2010
- UK Human trafficking Centre, *National Referral Mechanism for Child Victims of Trafficking Report form*, section C, versión 2009
- UNHCR, *The Identification and Referral of Trafficked Persons to Procedures for Determining International Protection Needs*, Geneva, 2009
- UNODC, *Human Trafficking Indicators*, Viena, 2008
- UNODC/UN.GIFT, *Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners*, New York, 2009

PROIECT REALIZAT DE:

SI FINANȚAT DE:

With the financial support from the Prevention of
and Fight against Crime Programme of the European Union
European Commission -
Directorate-General Home Affairs

Ministerio de Empleo y Seguridad Social
Proyecto cofinanciado por la Secretaría General de Inmigración
y Emigración
Dirección General de Migraciones

This publication reflects the views only of the author, and the European Commission cannot be held responsible
for any use which may be made of the information contained therein